

नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धर्मोदय

नेपाल भाषाया लय-पौ

वंगु स्वांया-पुन्ही खुनु धर्मोदय सभाया तत्वावधाने स्वयम्भू
लयूने जूगु आम सभाया मिजंतय् पाखेयागु दृश्य । न्ह्योने
फेतुना च्वंयि आनन्दकुटी विद्यापीठया छात्रत ।

वर्ष ६

पूर्ण संख्या ७०

दिलला

बुद्ध संवत् २४६७

नेपाल संवत् १०७३

छगू अंकया १२)

दच्छिया चन्दा ३)

धल-पौ

विषय	पृष्ठ
बुद्ध-वचनामृत	
बुद्ध-पूजा—भिक्षु धर्मरक्षित	२४२
अपरिग्रह—भदन्त आनन्द कौसल्यायन	२४६
निपु कविता—श्री कविवर सिद्धिचरण	२५०
स्यंगु घड़ी—अ०-श्री पृथ्वी बल्लभ	२५१
जीवन (कविता)—श्री वासु पासा	२५२
शब्द-रचनाया छुं चुलि—श्री आदिवज्राचार्य	२५३
शान्ति धांधां (कविता)—भिक्षु संवर	२५४
'नेपाल भाषा परिषदया उद्घाटन'— श्री सी० बी० 'रमण'	२५५
आश-दीपक स्याय्मते छं—श्री चन्द्रराज समाचार	२५६

विश्वया सर्वोच्च शिखर माउण्ट एवरेस्टे विजय प्राप्तयाम्ह भी नेपाल प्रताप वर्द्धक श्री तेनजिग् स्यार्पा ।

२६ मई न्हिने साढ़े ग्यारह बजे संसारे दकसिबे तःजागु नीगुदो व निगू फूट दुगु एवरेस्ट च्वकाय् दकले न्हापां छि व हिलारी नापं थ्यन । अन छि नेपाल, भारत, यू० एन० ओ०, ब्रिटेनया ध्वजा व्यकल, हिलारी फोटो काल । अले सफलतां प्रफुल्लित जुया वं वयात वं वयात घयपुल ।

हिम-सम्राट तेनजिग्यात दकले न्हापां काण्ठमाण्डौले नेपाली नर नारीं स्वागत यात । अनगिन्ति स्वांमालं छिगु बहादुरताय् हार्दिक धन्यवाद एवं उपहार बिल । नेपाल सरकारं भिदो दांया म्हिचा छपा लः ल्हात ।

२४ जून खुनु विशेष हवाई जहाजं छि कलकत्ता थ्यंक भाल । थन नं छित द्रलं द्र, मनूतय्सं स्वागत यात । अनं गवर्नमेंट हाउसे च्वनादिल । सलंसः पत्र प्रतिनिधिपिनिगु प्रश्नया उत्तर बियादिल । समाचार दु दम दमे प्रसन्नता वें जूपिं जन समूहयात नियन्त्रितयायूत पुलिसयात साव हे थाकुल । विश्राम याना च्वं बले नं जनतां चिच्चाय् दना हाल आखिर विवश जुया प्याहां वया सकसितं न्हिला क्यन ।

कलकत्ताय् स्टेट् मैन् ओफिसं छिगु नामे भिं निदो दां चन्दा उठेयाना चेक उपहार बिल । बाटा कम्पानीं दोछि व छतका, घड़ी कम्पानीं घड़ी, रेडियो कम्पानीं रेडियो, थथे हे अनेक पार्टीं अनेक उपहार बिल । अभिनन्दन व धन्यवाद पौया वा गात ।

८ तारीख खुनु छि दिल्ली भाल । अन छित राष्ट्रपति डा० राजेन्द्र प्रसाद हे छगू पदक बिल, गुगु खुतोलाति लुं देकाः तःगु, छेखे माउण्ट एवरेस्ट मेखे अशोक स्तम्भ दुगु । उकी च्वे छेखे पाखे च्वयातगु दु—'साहसे श्री प्रतिवसति ।'

थौं १ जुलाई खुनु सन्ध्याइले हिम-केशरी श्री तेनजिग् स्यार्पा सपरिवार लंदन भाई । अन छिगु भव्य स्वागत ज्वी । अनेक पार्टीं धन्यवाद, उपहार एवं अभिनन्दन-पौ बी ।

अमीर

“भासये जोतये धम्मं”
सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

चत्वारिंशत्

१०००

वर्ष ६

कलकत्ता

आषाढ वि० सम्वत् २०१०
जुलाई ईश्वी सन् १९५३

अङ्क ६

बुद्ध-वचनमृत

“भिक्षुपिं ! जिं गुगुं थुजागु रूप मखना गुलि स्त्री
रूपं मिजंया चित्तयात आकर्षित याय् फु । भिक्षुपिं जिं
गुगुं मेगु थुजागु रूप मखना गुलि मिजंया रूपं मिसाया
चित्तयात आकर्षित याय् फु ।

—अङ्गूत्तर-निकाय

प्रियपिं नाप नं अप्रियपिं नाप नं संवास याय् मत्य ।
प्रियपिं मखने वं दुःख ज्वी वर्थे हे अप्रियपिं खने वं दुःख
ज्वी ।

—धम्मपद

बुद्ध-पूजा

—भिक्षु धर्मरक्षित

बौद्ध-धर्म वाच्य कर्मकाण्ड व पूजा-पाठे विश्वास मतसे आन्तरिक शुद्धिपाखे जोर बी। पूजा-पाठं राग, द्वेष, मोह-यात नष्टयायु फै मखु। थ्व आध्यात्मिक परिशुद्धि हे नष्टयायु फै। अज्ञ मनूनंथःगु स्वार्थ सिद्धियालागी अथवा गुगुं प्रकारं उत्पन्न जूगु विघ्न बाधां मुक्ति प्राप्तयायुया-लागी वन; पहार, उद्यान, सिमा, चैत्य आदियात देवता माने याना वयागु शरण वनी हानं मंगलया कामना याई; किन्तु थुकिं वयात हित ज्वी मखु। शुद्धि-अशुद्धि, पुण्य-पाप, मुक्ति-बन्धन आदि आत्म उद्भूत खः। थुकेयात सुं व्यक्ति विशेष, देवी-देवता, चैत्य, वन, पर्वत वा मूर्त्तिया आराधनां प्राप्तयायु फै मखु। व्यक्ति थःगु निर्माण स्वयं याई, व आत्म निर्मात्मा एवं आत्म जनक खः। वं कलुषित प्रवृत्ती संलग्न जुया आत्म विध्वंस नं याई तथा कुशल चेतना द्वारा देकूगु शक्ति अमृत-तत्व-यात नं प्राप्त याना काई।

बुद्ध-पूजाया आरम्भ

बुद्ध काले चैत्यादिया पूजाया चलन दु, किन्तु तथा-गतं थः शिष्यपिनिगु ध्यान उखेपाखे वंके मव्यू। वसपोलं स्वयं थःगु पूजायायुगु हे नं विरोध याना बिज्यात। भगवान बुद्धया महापरिनिर्वाणं छुं घण्टा न्हापा आयु-ष्मान् आनन्दं वसपोलयाके न्यन—“भन्ते ! तथागतया शरीरयात जिमिसं गथे यायूगु ?” अबले तथागतं भिक्षु-पिनिगुलागी बुद्ध-पूजाया विरोध याना धया बिज्यात—“आनन्द ! तथागतया शरीर-पूजापाखें छ निश्चिन्त जू। छं सत्ययात लुईकेगुली प्रयत्न या, सत्य सिद्धियालागी उद्योग या। सत्य सिद्धियालागी अप्रमादी, उद्योगी, आत्म संयमी जुया विहारया (च्वं)। तथागतया प्रती श्रद्धातइपि ला गृहस्थपि खः। इमिसं तथागतया शरीर पूजा याई।” आयुष्मान् वक्कलियात समभे यानाः तथा-

गतं धया बिज्यागु दु—“वक्कलि ! छं थ्व (जिगु) अपवित्र शरीर जक स्वयाः च्वनां छु लाभ ? वक्कलि ! गुम्हसिनं धर्मयात स्वल वं जित स्वल हानं गुम्हसिनं धात्थें जित स्वल वं धर्मयात स्वल।”

थ्व उद्धरणं स्पष्ट सी दु भगवानं आत्म-पूजाया विरोध बाँलाक हे याना बिज्यागु दु, किन्तु वसपोलं थ्व नं स्यू कि गृहस्थपिन्त थ्व ज्यां रोके यायु फै मखु। इमित यायु मत्ये धाःसां तथागतया पूजा या हे याई।

तथागतया जीवन काले हे सुथे वहनी धर्मोपदेश न्यनेत वइबले श्रद्धालु भक्तिपिसं पुष्प, माला, गन्ध आदि लहाते तथाः तथागतयाथायु वई हानं वसपोलया श्री चरणे स्वाँ छायाः अभिवादन एवं प्रदक्षिणा याना छखे लिक फे तुई। न्हि न्हि छाया हइगु स्वाँ छट्टं दर्ई, गुगु तथागतया कुटीया समीपे हे वां छवया बी। गुकीया कारणं व कुटी न्हावलें सुगन्ध वास वयाचवनी। थ्व हे कारणं तथागतया कुटीयात ‘गन्ध कुटी’ धाइगु खः। हानं ‘गन्ध कुटी’ केवल श्रावस्ती हे जक मखु, प्रत्युत राजगृह, ऋषिपतन, मृगदाय आदि थासे ; गन गन तथागतं निवास याना बिज्यात अन अन दु। बुद्ध-काले तथागतया पूजा वस् थुलि हे जक दु, व नं पूजाया रूपे मखु; अपितु थःगु परिशुद्ध श्रद्धा प्रकट यायुगु साधनया रूपे, भक्ति व कृतज्ञता प्रकट यायुगु आकारे, थः शास्ता (गुरु) यात श्रद्धांजलि समर्पित यायुगु भव्य निर्मल व शुद्ध भावना प्रकट यायुगु मुद्राय जक पूजा याईगु खः।

स्तूपया रूपे

तथागतया जीवन-काले श्रद्धा, सम्मान व भक्ति प्रदर्शितयायुगु लागी अर्हत् भिक्षुपिनि परिनिर्वाणयां लिपा वसपोलपिनिगु अस्थि धातुया स्तूप देकूगु दु।

सारिपुत्र व मौद्गल्यायन, वाहिय दारु चीरिय आदि स्थविरपिनिगु स्तूप स्वयम् तथागतं हे देके विया विज्यागु खः तथा वसपोलपिनि गुण प्रसंसा याना मेपिं भिक्षुपिं द्वारा सम्मान याका विज्यात । तथागतं थः परिनिर्वाणं न्हापा हे धया विज्यागु दु तथागत, प्रत्येक बुद्ध, तथागतया श्रावक व चक्रवर्ती जुजु थुपिं प्यंगू प्रकारया व्यक्तिपिनिगु अस्थियात निधान याना स्तूप देके माः, छाया धासा थुमिगु गुण स्मरण यानाः आपालं मनूतयसं थःगु मन परिशुद्ध याई वा स्वां आदि छाया श्रद्धा प्रकट याई, व इमिगु लागी भिगु ज्या ज्वी । उकिं तथागतया परिनिर्वाणं लिपा वसपोलया पवित्र धातुया आपालं स्तूप देकल, गुगु अशोकया समये महावंशया आधारे चेष्यदो जू वन ।

बुद्ध-मूर्तिया निर्माण

भगवान बुद्धया मूर्तिया उल्लेख प्राचीन पाली सफूती गनं खने महु । केवल यमक प्रतिहार्य क्येने धुंका तावतिस-भवने वर्षावास याना विज्याबले 'निर्मात बुद्ध' या वर्णन याना तःगु सम्म दु । तथागतया परिनिर्वाणया समयं निसें कनिष्क कालं न्हापा तक अस्थि, स्तूप, त्रिरत्न, धर्मचक्र, बोधिवृक्ष आदिया रूपे हे तथागतया गुण स्मरण याइगु, थःगु श्रद्धा व भक्ति प्रकट याइगु खः । संस्कृत महायान सफूती तथागतया चित्रया खं नं च्या तःगु दु । उकीया आधारे धाय्फु पराम्परानिसें तथागतया चित्र च्चचं वया च्वंगु खः । किन्तु, कनिष्कया समये तथागतया स्त्रीनिता महापुरुष लक्षण एवं चेगु अनुव्यञ्जन युक्त प्रभा-मण्डल सहित मूर्तिया नं निर्माण याय्गु शुरु जुल, गुकीया प्रचार बुलुं बुलुं फैले जुयावन ।

यद्यपि प्रारम्भे श्रद्धालु भक्तिगणपिसं बुद्ध प्रतिमा निर्मित याय्गु पाप समझे जू । सर्वांग परिपूर्ण बुद्धयात ल्वहं, सिं वा चाया प्रतिमा रूपे देकेगु इमिके साहस तक नं महु तथापि थव फुक भावना बुलुं बुलुं मदया

वन । अले मूर्ति-निर्माणया भावना धात्थेंया मूर्ति-पूजाया रूपे परिणत जुल । भिक्षु व गृहस्थ फुक बुद्ध-पूजाय् संलग्न जूवन । थौं कन्हे फुक देशे बौद्धं छु न छुं रूपे मूर्ति-पूजा यानाचवन, यद्यपि इमिगु मूर्ति-पूजाया भावना मेगु धर्मावलम्बिपिनिगु पूजा-भावना स्वया आपालं हे फरक, छायाधासा बौद्ध-धर्म कर्मकाण्ड एवं पूजा-पाठया प्राक्पद्धती विश्वास मतः । थुकीया छगू प्रधान कारण खः अनीश्वर तथा अनात्मवाद ।

प्रचलित बुद्ध-पूजाया भावना

विस्तार विस्तारं बौद्ध-धर्मे पूजा-भावना वः लाना वन हानं उकीयात शास्त्रानुमोदित याय्यालागी मूर्ति निर्माण सम्बन्धी सफूया नाप नाप पूजा प्रयोजनया स्पष्ट याय्त प्रमाण बीगु सफू नं सृष्टि जुल । वर्तमान प्रचलित बौद्ध पूजा-भावना 'मिलिन्द प्रश्न' धैगु सफूती वःगु जुजु मिलिन्द व आयुष्मान् नागसेनया प्रश्नोत्तरं स्पष्ट ज्वी । जुजु मिलिन्दं भदन्त नागसेनयाके बुद्ध पूजाया सम्बन्धे न्यन—“भन्ते ! मेगु मतयापिसं धाई कि यदि बुद्धं थःगु पूजा स्वीकार याःसा वसपोलयात निर्वाण हे प्राप्त मज्जुनि ! आः नं वसपोल अवश्य थव संसारया गनं छथाय् दु ज्वी हानं वसपोलया स्थिति थव संसारे न्हाथाय्सां छथाय् द हे दै तिनि । यदि थव खं खःसा वसपोल नं छम्ह केवल साधारण प्राणी जुल हानं वसलया प्रती याःगु पूजा छुं ख्यले हे मंत । यदि वसपोल परिनिर्वाण ज्वी धुंकलसा थव संसारे बिलकुल हे छुटे ज्वी धुंकल हानं फुक स्थिति मुक्त ज्वी धुंकल, अले हानं वसपोलयागु पूजा याय्गु व्यर्थ खः । छाया धासा गन वसपोल द हे महु अन हानं पूजा याय्गु सुया ? थुगु रूपं निगू दशाय् हे नं चाहे बुद्ध परिनिर्वाण ज्वी धुंकलसां चाहे मज्जुनिसां वसपोलयागु पूजायाय्गुया छुं मतलब हे महु ।”

स्थविरं लिसः विया विज्यात—“महाराज ! भगवान परिनिर्वाण जुया विज्याय् धुंकल । भगवान बुद्धं

सुयागुं पूजा स्वीकार वा अस्वीकार याई मखु (स्वीकार नं याई मखु अस्वीकार नं याई मखु) । बोधि-वृक्ष क्वे हे भगवान बुद्ध थ्व प्रश्नं अलग जुया विज्याय् धुंकल । आः संसारं बिलकुल तापाना (निर्वाण) प्राप्तयाना विज्याय्गु खँ ला ल्हाय् हे माःगु मखुत ।” महाराज ! धर्म सेनापति सारिपुत्रं नं धया विज्यागु दु—“व अतुल बुद्धं देवता व मनुष्यया निगू प्रकारया पूजा नं प्राप्त जुल धका उकीयात न स्वीकार याई हानं न अस्वीकार हे याई । बुद्धपिनिगु खँ थथे हे खः ।”

“भन्ते ! यदि काय् नं बौयागु, बौ नं काय्यागु प्रसंसा यात धासा व धात्थेंयाय् बहजुयाः यागु प्रसंसा धका धाय् फ़ै मखु । थ्व ला इमिगु थः थःगु मनया केवल उमंग जक खः । आः छपिसं भूठागु मतया भ्रम छेले तथा थःगु धात्थेंयागु धर्मया प्रसंसायाय्गु लागी बाँलाक थुईका बिया विज्याहुं ।”

“महाराज ! भगवान बुद्ध ला मुक्त ज्वी धुंकल । आः वसपोलं सुयागुं पूजा गथे स्वीकार वा अस्वीकार याई ? एनं, देवता व मनुष्यं भगवान बुद्धया शरीर-भस्म रूपी रत्नया पूजा याना तथा वसपोलया ज्ञानरत्नया अनुसारं आचरण यानाः स्वंगू सम्पति प्राप्त याना काइ ।”

बुद्ध-पूजाया फल

“महाराज ! यदि तःसकं मिं नय् धुंका लिपा मिं नया ल्यंगु घाब्, सिं वा छुं मेगु चीजयात व हे घाब् व सिं धका धाईला ?

“धाइ मखु भन्ते । च्याना च्वनी बले हे व अचेतन मि घाब् वा सिंयात घाब् सिं धका स्वीकार याई मखु । मिसी धुंका यागु खँ ला छेले हे छवय् ।”

“महाराज ! व मिया ज्वाला सी वं छु संसारे गनं मि हे मंत ज्वीला ?”

“ज्वी मखु भन्ते ! मि ला गंगु सी दुने हे च्वं च्वनी ।

सुं मनूया मि देके मास्ते वःसा अरणि* खूब जोरं ल्वाकाः मि देके फु । व मिं थःगु न्हागुं ज्या काय् फु ।”

“महाराज ! अले मेगु मतया मनूतय्गु थ्व प्रसंसा व्यर्थ खः कि स्वीकार याइ मखु पिनिगु प्रति याःगु व्यवहारया छु अर्थ प्याहाँ मवैला ?”

“महाराज ! गथे व तःसकं मि छुगु खः वर्थे हे भगवान बुद्ध थःगु बुद्ध-तेजं भिगू लोके च्यानाच्चन । गथे व मि सिना ख्वाउँया वन, अथे हे भगवान बुद्ध महापरिनिर्वाण प्राप्त यानाः संसारं बिलकुल तापाना वन । गथे मिसी धुंका ख्वाउँगु व घाब् व सिं छुं मेगु घाब् व सिं छेके फ़ै मफ़ैया प्रश्नं हे मुक्त ज्वी धुंकल, वर्थे हे संसारया उपकार याना विज्याइम्ह भगवानं नं स्वीकार व अस्वीकार याय्गु प्रश्नं मुक्त जुया विज्यात । गथे मिसी धुंका सुं व्यक्तिया मि देके मास्ते वल धाःसा अरणिघात थःगु बलं ल्वाका हानं मि न्वेकी वर्थे हे देवता व मनुष्यपिसं उम्ह भगवान बुद्धया शरीर-भस्म रूपी रत्नया पूजा याना तथागतं कना विज्यागु ज्ञान-रत्नया अनुकुल आचरण याना स्वंगू सम्पति प्राप्त याई । महाराज ! उकिं भगवान बुद्धया परिनिर्वाण प्राप्त ज्वी धुंका नं वसपोलया प्रति याःगु पूजाया निश्चय पूर्ण फल प्राप्त ज्वी ।

“महाराज ! भगवान बुद्धं भविष्ये ज्वीगु थ्व खँ न्हापा हे खना विज्यागु दु । वसपोलं धया व समभे याना नं विज्यागु दु—“आनन्द ! छिपिं मध्ये सुयातं थुजागु विचार उत्पन्न ज्वी फु शास्ता परिनिर्वाण ज्वी धुंकल, आः भीत लं क्यनीम्ह सुं मंत । तर थुजागु खँ मदु । आनन्द ! थुगु रूपं पश्चातापयाय्गु छुं कारण मखु । जिं गुगु उपदेश बियागु खः धर्म व विनय, वं हे

* गंगु पँ ल्वाइ बले मि प्याहाँ वइथें तोरं त्वाकेव मि प्याहाँ वया छवइगु क्खू प्रकारया सिं ।

जि परिनिर्वाणं लिपा छिमित लँ क्यनी । व हे छिमि पथ प्रदर्शक खः ।”

भगवान बुद्धं परिनिर्वाण प्राप्त याना विज्यात तथा आः वसपोल मंत । केवल थुलि हे कारणं वसपोल प्रति याःगु पूजा व्यर्थ ज्वी फँ मखु । विपक्षवादीतयगु खँ भूठ, अनुचित, अयथार्थ व विरुद्ध खः । थुकिं सिद्ध जुल कि भगवान बुद्धं परिनिर्वाण प्राप्त याना संसारं बिलकुल छुटे जुया विज्यासां तभि हानं वसपोलं स्वीकार मयासां तभि वसपोलया प्रति याःगु व्यवहारया अचूक व अवश्यमेव फल दायक ज्वी ।

विभिन्न देशया पूजा पद्धति

यथोक्त विश्वास अनुसारं संसारया फुक बौद्धपिसं बुद्ध-पूजा यानाचरन हानं उकीयात चित्त परिशुद्ध याय-गुया साधन समझे जुया चंगु दु ।

तिब्बती बौद्धपिनि बुद्ध-पूजाय विशेष श्रद्धाया स्थान दु । इमि मन्दिर पूजा यायगु जक मखु थः नाप नापं नं चीगचागु बाक्सचार्थे छगः देका क्व खाया वा जें चिना बुद्ध-मूर्ति ज्वना ज्वी । व बुद्ध-मूर्ति न्याथाय वंसां नाप नापं हे दइ । ‘मानी’ नं पूजाया छगू अंग खः । गुकिं ‘ओम मणि पद्मे हुँ ।’ या जप याइ । तिब्बती बौद्धपिनि थःगु हे विशेष पूजा-पद्धति दु, किन्तु इमि बुद्ध-मूर्तिया समीपे ध्योदेबा आपा छ्वेकेगु चलन खः । तिब्बतया ततःधंगु मन्दिरे चच्छि चच्छि न्हिच्छि न्हिच्छि ततः प्वागु ध्योदेबा च्याका तई । इमि विश्वास दु प्रदीप दानं ज्ञान चक्षु प्राप्त ज्वी । प्रदीप

पूजाया थ्व फल दै धैगु प्रायः आपालं बौद्ध देशया बौद्धपिनि हे भावना खः । पाली वाक्यं नं थ्व खँ न्वं वाः—दीपदो होति चकखुदो ।

नेपाली बौद्धपिनि जाकि (किगः), ध्येबा, लः आदिं पूजा यायगु चलन आपा । लंकाया बौद्धपिनि मत, स्वाँ, तायू, धूप व बौद्ध भण्डा (कोडीयं) पूजा याई । बर्मीतय बुद्ध-मूर्ती लँ पायगु आपा पुण्य धैगु विश्वास खः । चीनीतय ताउत ताउत तक बुद्ध-पूजा याई । सुथे नं भोर समय निसें पूजा यायगुली लगे ज्वी । विशेष मन्त्र व्वनाः नाप नापं गँ नं थायगु इमिगु चलन खः । जापानी बौद्धपिनि डव डवथें जागु वाजा थानाः पूजा याई । थ्वथें हे कोरिया, मंगोलिया, खम, लद्दाख लाहुल, चटगांव, भूटान आदि देशे बौद्धपिनि नं थः थःगु हे पूजा यायगु पद्धति दु । किन्तु, आपालं बौद्ध-पिनि स्वाँ, धूप, मतं पूजा तायगु विशेष पुण्य माने याना च्वनी । चाहे न्यागु भाषां हे थ ज्वीमा इमि पूजा याई वले व्वनीगुया भाव थ्व हे प्रकारं खः—

वन्दामि चेतियं सब्बं

सब्ब थानेसु पतिट्ठितं ।

सारीरिक धातु महाबोधि,

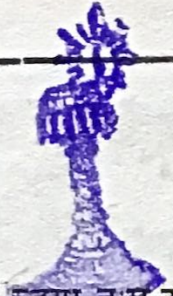
बुद्ध रूपं सकलं सदा ॥

जि फुक थासे प्रतिष्ठित याना तःगु दक चैत्य, शारीरिक धातु (अस्थि), महाबोधि (वृक्ष) व सम्पूर्ण बुद्ध-मूर्तियात नमस्कार याना ।

भूल सुधार

वंगु वछला अंके प्यंगुगु कवर पृष्ठे छापे जूगु विहार दान समाचारे ‘बन्दिकापुर, भों दे ।’ ज्वी माःगुली भूलं ‘भक्तपुर’ जूवन । कृपया चन्द्रकिर्ती विहार दानजूगु भक्तपुरे मखु वन्दिकापुर भों देशे धका मती तथा दीमाल ।

अपरिग्रह

चवसापासा

१०७०

भदन्त आनन्द कौसल्यायन

भिक्षुपिनि विनय-पिटके चवसा तःगु दु—“गुम्हसित ध्येवा ग्रहण यायू बह जू, वयानिति इन्दियया फुक विषय ग्रहणीय खः। सन्यासिपित लुँ-वह हे जक मखु, वरन् धातु-मात्रया स्पर्शहे यायू मज्यू। धयातःगु दु—“कच्चन कामिनी नरकका द्वार है।” थःगु जीवने जित गबले ध्येवा मुंकेगु इच्छा मजू न जि मुंके हे फु। तर नेगु-त्वनेगुलागी, वयू-वनेयालागी गबले ध्येवा दुःख मजू। एनं जित छक थथे जुल कि संन्यासिपिनिलागी ध्येवाथे थौ मज्यूगु मेगु छुं हे मडु। जि निश्चय याना ध्येवा छगया हे सरोकार याना तयू मखु। गुगु बी, नय; गुगु प्राप्त ज्वी, पुने। सुनां नं सःतूसा वने, मखुसा थःगु लासाय च्वना वनेगु चवयूगु यानाच्वने। गुखुनु जि थ्व निश्चय याना, उखुनु जित थथे अनुभव जुल कि जीवनया अनेक ग्रन्थि मध्ये छगू ग्रन्थि हल जुल। आपालं बन्धन मध्ये छगू बन्धन चः वुत। थ्व खँ जूगु दिन आपालं दत।

तर छन्हु छम्ह सज्जन बल। व म्हस्यूम्ह मखु तर वेकः असाधारण व्यक्ति जुयाः तुरन्त परिचित मनूथे जू वन। व रोगी! सारनाथया नापसं च्वंगु अस्पताले वास यानाः असंतुष्ट जुया बनारसे रामकृष्ण मिशनया सेवाश्रमे च्वं वनेगु वयागु मन खः। सेवाश्रमया व्यवस्थापक महोदययात जि छपौ पौ चवया बीव वयात अन भर्ती याना काई धयागु वयागु आशा खः। रोगीयात सारनाथ बनारस तक थ्यंका बीगु नं खँ खः। इक्कायात बीमाः च्यानाति। जिके ला ध्येवा छगः हे मडु। जि ला वयात ‘नरकया लुखा’ समभे जुया मुंका तयूगु तोता बी धुन तर थन ‘सेवाश्रमया लुखा’ तक थ्यंकेत नं व हे ध्येवाया जरूरत जुल। छम्ह आपालं संस्थाया ध्येवा लहाते दुम्ह मनूयात धया—“थ्व रोगीयाके थनं बनारसया

सेवाश्रम तक वनेत ध्येवा मडु। यदि छिके दःसा साव ज्यू।’ धाल—“जिके ध्येवाया खानी मडु, गुकी लिक्का जि वयात बी।’ लिपा बल्ल बल्ल उम्हरोगीयात सेवाश्रम तक थ्यंका बीगु व्यवस्था जुल।

थुबले हे छम्ह लंकाया विद्यार्थी काशी विद्यापीठे व्वना च्वंगु दु। छन्हु व जिथायू वया धाल—“भन्ते! जि लंका ल्याहाँ वने ल्यना।” जि न्यना—“छायू ?” वयागु उत्तर खः—“छेँ ध्येवा मवल, उकिं थन साव च्वने थाकुया वल।” जि लंकायू दँ दँ च्वना वे धुन। जिके अनया ऋणी दनि। सिंहलया सुं विद्यार्थी भारत वयाः हानं खचँ दुःख जुया ल्याहाँ वनोगु थ्व जिगुलागी साव लज्याया खँ खः। जि धया—“आसे, वनेगु विचार तोतानि छव। जि गुलि फु उलि कोशिश यायू।” ‘मुल्लाकी दौड़ मसजिद तक’ भिक्षुया सामर्थ्य सुयाकं फवनेगु बाहीक मेगु छु दु ? छुं ज्यां जि अबले हे कानपुर वना धनीराम भल्लाया छेँ च्वना। ल्याहाँ वया बले भल्लाजुं स्टेशन तक तः वल। रेलया टिकट कया विल हानं ध्येवा नं बी ल्यन। जि ध्येवा अस्वीकार यानाः धया—“यदि छिगु इच्छा दुसा छम्ह सिंहली विद्यार्थीया लागी छात्र-वृत्ति बिया दिसँ।” छक छम्ह दान बी अःपु न्हि न्हि बीगु वचन बद्ध ज्वी थाकु। हानं अबले हे कानपुरया लंका कारखानाय हड़ताल जुयाच्वंगु खः। गुकीया प्रभाव मने तथा व्यापारे पड़े ज्वीगु स्वाभाविक खः। व साव हासेलि जि व दां थ्व शर्ते स्वीकार याना कि फे फे बले उम्ह मचायात सहायता बी थ्व ज्वना बिज्याहुँ, बरु छपिनि यःम्हेसित व्यु। सारनाथ ल्याहाँ वया बले मचा लंकायू ल्याहाँ वना च्वने धुंकल। जि भल्लाजुया दान सेवा आश्रमया उर्पि रोगीपित थ्यंका बिया हानं वेक-यात उम्ह मचाया भारपाखें निश्चिन्त याना बिया।

भल्लाजुया दान मदया गुपिं रोगी 'सेवाश्रमे' सुई मकासे च्वना च्वने माल । आश्रमयापिसं वजारं सुई (इब्जेक्शन) न्यानाहिं धका रोगीतयूत बरोबर धाई, हैरान याई, तर इमिसं सुयाके धाई ? इमित न्याना वीम्ह सु दु ?

* * *

मेगु नं न्यना दिसँ । जि सारनाथया धर्मशालाया छकू कोठाय् च्वनच्वना । बान्हि फः पुले धुंकल । छम्ह ल्याय्म्ह, खुब ल्हंम्ह तुयूगु खादीया वसतं पुना तःम्ह वल । शिष्टाचारया अनन्तर छम्ह बांलाक म्हस्यूम्ह मनू-नंथे बांलाक खँ लहात । थःगु न्ह्यपुई खूब जोर बिया जि वयात म्हसीकेगु कोशिश याना । छु 'परिचित' व्यक्तियाकेतुं परिचय न्यनेगु छुं अःपुगु व योग्यगु ज्या खःला ? उखे थुखेया प्रश्नं मामला हलयाय् मास्ते वल । म्हसीकेगुया सत्ता मन मने खँ स्वल । आपालं खँ ल्हाय् धुंका ज्ञात जुल कि वेकः नं ज्ञान पिपासीपिं मध्ये छम्ह खः । गुम्ह स्कूल अथवा डिग्रीया उपेक्षा याई हानं कस्ति हाथे उखे थुखे वना उखे थुखेया ज्ञानार्जनयाना चाःचाः हिला च्वनी । वेकः पटनां बना-रस तक न्यासीवःगु खः हानं अनं सारनाथ ! वेकःयागु इच्छा खः कि थन च्वनाः छुं बौद्ध-दर्शन च्वने । पालीया बौद्ध साहित्ये जिके छुं भति ज्ञान दु । संस्कृति बौद्ध साहित्यया ज्ञान जिके आपा महु । जि न्यना—दिसँ राहुलजुयागु सफू च्वना दी धुन ला ? वेकःयागु उत्तर खः कि वेकः नं अविधर्मकोष, वार्तिकालंकार आदि फुक सफू स्वय् धुंकल, आः व गुरु मुखं छक व्वनेगु इच्छा खः । जित वेकःयागु योग्यतां व ज्ञान पिपासां प्रभावित यात । संध्याइले वेकः नापं चाहू वना । वना बले लेँ हिन्दी कवितयूगु चर्चा जुल अले जि खना वेकःया आलोचना सारपूर्ण जू । हाँ वेकः स्वयंम नं कवि खः । वेकः नं थःगु छगू निगू रचना नं न्यंकल । वेकःयागु धापू दु कि वेकःनं आपालं म्ये च्वय् धुंकल, थुलि च्वय् धुंकल कि उकीया संख्याय् आपासित ला विश्वास हे ज्वी

मखु । कन्हें खुनु जि व हे नामं गुगु वेकःनं थःगु नां धाःगु खः 'सरस्वती' वेकःयागु म्ये छपुं खन । चच्छि वेकः जिथाय् हे च्वन । कन्हें खुनु वन । वेकःयागु इच्छा खः भोजन, च्वनेगु थाय् व्यवस्था जूसा अन च्वनाः च्वने । जि धया—च्वनेगु थाय्या प्रबन्ध ला धर्मशालाय् ज्वी फु । व्वंकेत जि पालीया प्यंग न्याग आखः सःगु स्यना वीत नुगः मस्या । तर हाय रे प्वा ! जि स्वीकार याय् माल कि जिके वेकःयात सुथे बहनी छक प्वाः थना बीगु सामर्थ्य महु । लच्छिया न्यातका खुतका ध्येबां उम्ह मेधावी तरुणया इच्छा-पूर्णा-याय् फुगु खः । जि उलि हे प्रबन्ध याय् मफुगुलिं वेकः माल । भा बले धया दिल—

साव थिके ज्वी हे देव ! थ्व लघु जीकया हार !

थौं कन्हें जि उम्ह सज्जनयात रामगढ़ कांग्रेसे खना—छपा हाकुसे च्वंगु कमीज, हाकू स्वंगु धोती, हाकु स्वंगु कम्बलं न्यया तल । जि न्यना—“गय् खः । थन नं न्यासी वया हे थ्यंक भाया ?” “मखु, गया तक न्यासी हे वया अनं रेलं ।” जि उम्ह मेधावीया शकल च्वं निसें क्वे थ्यंक स्वया हानं ताउ तक खँ ल्हाना च्वनेगु सामर्थ्य मदया विदा कया । जिगु न्हाय्पने आः नं व सः थ्वया च्वंगु दनि ।

‘साव थिके ज्वी हे देव ! थ्व लघु जीवनया हार !’

+ + +

हानं न्यना दिसँ । थनया हिन्दी मिडिल स्कूले निम्ह मचात दु । छम्ह ब्राम्हण, मेम्ह सारखी । भीगु समाजे अकारण हे ब्राम्हण मचाया स्थान च्वे हानं सारखीया स्थान क्वे लाः । यदि तालाजु छखे भयातु छखे याउंसा याउं पाखे छुं तय्माः । तर निम्हं अस-हाय । थुके हानं गुखे भयातु, गुखे याउंया खँ गन ? निम्हं दुःखी, निम्हं दुःखं हे व्वलंपि ! उकिं निम्हे उलि सत्तीगु खः । छन्दु चान्हे खना—चिकुलाया चाहे निम्हं बरंदाय् घनाच्वन । सारखी मचायाके छपु कम्बल व

छपा सतरंगी दु, ब्राम्हण मचायाके केवल सतरंगी छपा । कम्बलया सत्ता सालुसे च्वंगु धोती फाया घनाच्वन । चान्हे हानं न्यलं चाल । वरंदाय् ब्राम्हण मचा व सारखी मचा निम्हं छपु कम्बलं फायाः नापं घना च्वंगु खन । थ्व चिक्रीचा धंगु छकू खँ जिगु मने थाय् काल । अले चच्चि तर्कं जि न्ह्यः वेके मफुत । बिचा याना च्वना—“ख्वाउँसे च्वंगु चिकुगुलिं व रुदि तथा रुदि तोथले ग्याना च्वंगु भये, गुगु भीगु कोढी समाजया नं भाग थ्याः, उक्रीयात त्याकल । ब्राम्हण व सारखी छपु कम्बलं फाया घनाच्वन ।”

कन्हे खुनु ब्राम्हण मचायात छम्ह वकील साहब-यागु कृपां कम्बल छपु दत ।

सारखी मचायात छात्र-वृत्ति वैगु दु, ब्राम्हणयात मटु । व गबलें थः सहपाठिपिनि, गबलें थः अध्यापक-पिनि आश्रये हे च्वनाच्वन । थ्व पंचायती-प्रबन्ध, बीचे बीचे संतापजनक मजुल । सारखी मचानाप घनि-ष्टता स्थापित याय्गुली ब्राम्हण मचायात नाफा नं दु, नुकसान नं दु । प्वाथे मिच्याइगु ज्वालां, निम्ह विद्यार्थी-पिनि नुगःला स्वाभाविक एकतां समाजयात छथुं लाकमं च्वात । वयागु भोजन नं गबलें गबलें व नापं थ्वीगु जुल । न्हापा विद्यार्थीपिनि छम्ह मचायाप्रति घृणा दुगु हे खः आः व ब्राम्हण मचाप्रति नं घृणा जूवन । मस्तेसं धाल—“थ्वं फलानाम्ह मचानाप मिले जुंया थःगु जाति धर्म वां छल । भीसं आः थ्वयात ‘सीधा’ बी मखु ।” उखुनुं निसैं गुबलें गुबलें दैगु छमना वामना छुचुं व जाकि नं वयात मंत ।

ब्राम्हण मचायाके न वस्त्र दु, न भोजनया छुं प्रबन्ध हे दु । छम्ह वकील साहबबा कृपां कम्बल छपुला वयात दत । आः भोजन गथे ज्वीगु ? छन्हु छुं हे नेगु मद्या व मचा जिथाय् वल । मूलगन्ध कुटीया विहार उत्सव यागु दिन, न ज्या याय्गु कम, व भण्डारे नेगुया कम । न्यान्हु खुनुया व्यवस्था ला जुल—“ज्या याना वं च्वं,

भोजन याना वं च्वं !” नयें सीम्ह ब्राम्हण मचां जिमिगु भण्डारे न्यान्हु खुन्हु भोजन छु यात ज्वी व वयात विषथें जुल । वयागु दुगु ‘धर्म’ वन । वयागु जातं वाहीकयागु बायकाटया पःखा भन तःजा जुल । आः वया छु याय् ; गन वने ? छुं दिन अथें हे फुत । लिपा छगू नापसं च्वंगु गामं व छम्ह महाजनयापाखें भति ‘सीधा’ वैगु व्यवस्था जुल । मचा फवना फिना अथें थथें ज्युं त्युं याना व्वना हे च्वन ।

छन्हु व मचा जिथाय् वल । वयात छ्वा मतया आवश्यक पड़े जुल । बहनी आखः व्वनेत ज्या बीगु लालटेन छगया छतका स्वमोलं न्याय्गु दु । वं धाल—‘मली ला ख्युं थाय् नं बू, तर ख्युं थाय् च्वना व्वनेगु गथे ?’ लालटेन प्रबन्धया मतलब न्हि न्हि मतचिकियां नं प्रबन्ध याय्गु खः । तर जि निगू मध्ये छगू हे नं याय् मफु ।

पाठकगण ! थ्व उखुनु बहनीयागु खँ खः, गुखुनु सिक्किमया महाराजं मूलगन्ध-कुटी द्रलं द्र ध्येदेवा च्याका पूजाय् संलग्न जुयाच्वन ।

+ + +

हानं न्यना दिसँ । जि मोल्हुया च्वना । सुं छम्हसैं धाल—छम्ह मनू गोरखपुरं वया च्वंगु दु । छक नाप लाय् दःसा ज्यू हँ । जि धया—‘पलख पियाच्वं धा, जि थथें वय् ।’ वना स्वयां छक हे मखनानिम्ह अपरिचित मनू । साधारण वस, हाकुगु, किन्तु अपाय्-सकं हाकुगु नं मखु गुकीयात फोहर धाय् ज्यू । मुले छम्ह मचा दु । भीगु समाजे म्हुतुया सज्जनता क्यना धाय्गु दके तः धंगु छगू पूंजी दु, जि न्यना—“धै दिसँ, गनं थ्यंक भाया ?” वं धाल—“जि सफूती खोल तेम्ह खः । निम्ह मचा दु । थुमि मां मंत । निम्हं ज्वना ज्यायाय् मफु । छम्ह मचा बनारस अनाथालये बी धुन । मेम्ह थ्व मुले हे दु । गोरखपुर तक ल्याहाँ वनेगु बिचा खः तर थःके ल्हाते ध्येवा मटु । थन पुस्तकालय दु धागु न्यनाः

छुं ज्या बीगु आशां सारनाथ स्टेशने क्वाहां वया । सफूती जिल्द तेका दिसँ । न्हागु याना: नं जित ज्याला ध्येबा भचा द:सा गोरखपुर तक थ्यंक वने ।” जि न्यना—“पुस्तकाध्यक्ष नाप लाय् धुन ला ?” वं धाल—“धुन, वेक:नं उखुनेतिनि फुक सफूती खोल तेके बिया धै दिल । मेगु सफू मडु हँ !” जि वयात आश्वासन बिया—“आसे जि छक कोशिश याना स्वय् ।” आपालं कोशिश याना । धात्थें पुस्तकाध्यक्ष असमर्थ । वं छुं ज्या बी मफु । अले, जिके व मनूयाथाय् वना छुयाय् भाई; छुं ज्या बी मफुत धका धाय्गु हे नं साहस मंत । छम्ह मचायात धाय्के छवया । ल्याहाँ वया मचां धाल—“ज्या मडुसा छसा जूसां नकी हँ ।” बान्हि फ: मपूनिगु जुया व इच्छा पूर्ण याना बीगु सम्भव दु, भोजन याका । नय् धुंका व गबले वन मस्यु । सम्भव दु, टिकट मकासे हे रेल गया वन ज्वी हानं गन न गनं स्टेशने सुं टिकट बाबूया ल्हातं दुर्दशा भोगयाय् माल ज्वी ।

जिमिगु पुस्तकालये द्रलं द्र सफू दु ; पाली, संस्कृत, जर्मनी, अंग्रेजी, फ्रेंच, हिन्दी, बंगला, सिंहली, स्यामी, तिब्बती, मस्यु मेमेगु नं छ छु भाषाया सफू दु । गुम्हसिया प्वा जाय्क नया: नं फुरसत दु, वयालागी आराम नक्सां फेतुना व्वनेत व फुक सफू अफ् स्पीग दुगु नाइसे च्वंगु लासा दुगु मेचत नं दु । तर गुम्हसिके ध्येबा मडु, गुम्हसिया नौकरी (जागीर) मडुनि, गुम्हसित मानसिक भोजन सिकं न्हापां प्वाया भोजनयाय् मालाच्वन; वयालागी भीथाय् छु दु ? भीसं छु देका तयागु दु ? छु नं मडु, अहँ छुं नं मडु ।

x x x x

हानं न्यना दिसँ । छम्ह मचा दु । वयात छगू नं तय् वयागु जाति बा परिचायक—‘कुल्लू’ ख: । छन्हु

नवम्बरया ख्वाउंगु दिने जिथाय् वल । साब मुसु वया-च्वन । छाती ल्हा तया: तया खँल्हाय् मा: । जि न्यना—‘मुसु वल ला ?’—‘ख: ।’ ‘थपाय्सकं कम छाय् म्हे वस तया तयागुले ?’ वयाके म्हे वसया नामं कत्तु छग: जक दु । धाल—‘मेगु द हे मडु ।’ ‘चान्हे छु लाया छुकिं फाया ?’ ‘घय्म्वले धोतीं फाया घनाच्वना ।’ थनि नित्या ति दत, वयात रोग जूगु । बरोबर वयागु बिमारी समा-चार जित थ्यं । म्हिग वं थ: अबुया ल्हाते छकू पूर्जी बिया हल—“स्वामीजी ! जित वया छक स्व व:सा ज्यू ।” सन्ध्याइ जुल । स्व वना—मचा गनां कँलाय् कँलाय् जुया च्वने धुंकल । खाताय् प्यपुना च्वन । उखुनुं निसें न्हि छधू वना, तर उचित रोगीयात आहार बन्दोवस्त याना बी मफुगुलिं खातां दने मफया च्वन ।

अबुम्हं धाल—“मालिक ! थ्व जिम्ह दुम्ह काय्यात नं मनूतय्सं पूर्व जन्मया साहु धाई । काय् मचा स्वया त:धंगु छुं दैला ? गुगु दु, व खर्च जुल । महाजनपित साहुं नं भति भति क्यन । आ: छुं मडु ।”

व मचाया अजि ख्वयाच्वन । मेम्ह छम्ह मिसा नापं दनाच्वन । कर्म च्वयाह:गु द:सा बचे हे ज्वी । राम राम धा, राम राम नां का !

मचायात आवश्यकता दुरुया ख:, गुगु ग्वालां बिना ध्येबा मकासे गबलें बी मखु ।

थुगु रूपया घटना न्हिन्हि जुयाच्वनी । नुग:ले चोट नका च्वनी, उखुनु जि थ:गु नुग: ल्वहँ स्वया: नं छाका च्वने माल । गबलें गबलें थ:थ:मं हे थ:गु वा न्हया च्वना । गबलें गबलें ल्हा वूवू स्याना च्वना । जि बिचा याना; छु ज्या ख्यले दु व सुं साधु-संन्यासीया अपरि-ग्रह, गुबले थुजागु परिस्थिती तक नं सुयागुं छु उपकारया याय्मा:गु ज्यायाय् मफु ।

निपु कविता

श्री कविवर सिद्धिचरण

अबले—

थौं तक थुगु लं वे धुन, स्वे धुन,
स्वां पुया पलाःनं जि छी धुन,
दै, सी, छुं जुइ धै थें याना
थर थर खाखां ग्याना ज्वी धुन।
हेका थःमं थःत अनाहक
सिन्हाय् छुना नं लँ दथ्वी ज्वी धुन,
नुगले दाःगु व जोश उमंग
कार्य मज्जीकं गुलि गुलि सुक्च धुन।
जिमि प्रिय मांया पीडा भसुकाः
युग युग स्याःगू व नुगः घाले
मलहम पट्टी तयूगू पल्यसा
मलता चि कया हा हाः याय् धुन।
सीकं सीकं खंकं खंकं
ज्या-जि मत्योगू आपा याय् धुन,
तिन्न हि हाःगू दाजु किजाया
गुलि साःगु धका काः काः त्वन्य धुन।
चान्हे खूवल गां फुक ख्वै हल,
किन्तु जि मदना न्ह्योलं चाःसां,
खूवःपिनि हे मतियार जुया
ख्वीक्चत जि भं भ्वाहालि बिया।
खिमिला, दुर्गम पथ, ज्योति मद्दु
प्यख्यरं हालिगु शोषक जन्तु,
जिगु ल्हाते लाः वल दीप छप्वाः
किन्तु उर्कि गुगु जि मार्ग कचना ?

२००४ साल माघ, बीरगञ्ज।

आः—

जुल जूगु फुकं आः मजिल थ्व चाः
याय् माल जि नं भति थःगु विचाः,
च्याका भल्ल थ्व दुन्ययागु घवा
उगु हे लं वन्य गुगु लँय् 'वा' धाः।
वन्य थाय् मखंगु जिगु थ्व पलाखं,
च्यायगु थाय् मद्दुगु जिगु थ्व चिलाखं,
हाःनाः मद्दुनिगु जिगु थ्व विचारं
हय्त सना च्वन नवयुग धार।
त्वका ला व हि लहिना सपना
म्वा मद्दु खँय् नं मान्यता बिया
देश व समाज स्थंका च्वंपिं
फुक नातिकुती वांछ्वः जि वया।
उत्तर पश्चिम, दक्षिण, पूर्व
छिमिगु व सीमा व्याकृ थुना बी
तःधं चीधं वर्ग विभेद
न्है घाराघुरु जि याना बी।
नवयुग हय् त्यल, नवयुग हय् त्यल
जि जिगु शक्ति व साहस ज्वे त्यल,
कुकु च्वंम्ह व माखां ख्येँ छ्वैथें
न्हूगु विचारं कार्यत छ्वे त्यल।
चेतनताया खुसिवाः न्याका
अन्धकार फुक सिल्य त्यल सिल्य त्यल,
शास्त्र नियमया पःखाः छिमिगु
ज्ञान प्रवाहं थुन्य त्यल थुन्य त्यल।

२०१० साल ज्येष्ठ, कान्तिपुर।

स्यंगु घड़ी

मूल ले० आर्काडी ओवर शैंको

मेचे आराम साथ फयतुना, जिथायू पाखे स्वया प्रसन्नता पूर्वक वं धाल —“अँ, छु छि थथे हे ज्या याना च्वना दीगु ला ?”

जि नम्रता पूर्वक न्हिला धया—“ज्यू, खः ।”

“थ्व ज्या याना दियागु तादत ला ?”

“प्यदँ दत का ।”

“जि न छुं च्वयगु विचायाना च्वनागु दु ।”

जि भचा कड़ा शब्दं धया—“छु छि च्वया नं दियागु दु ला ?”

“दु, जि थःगु लेख नापं ज्वना वयागु दु । थ्व छित बांला ताई व छापे याना विया दी ।”

“छु छि च्वयगु याना दियागु तादत ला ?”

“अहँ ! जिग मने गुलिखे भाव मुना वई च्वंग दु । आः व बुलुँ प्याहाँ वयाच्वन । जि थः कलायात गामे छोया बी धुंगु दु । आः न्हि गथे छयायगु ? उकिं जि च्वयगु शुरू यानागु खः । लेख नापं ज्वना वैगु दु धका नकतिनि छित धाय हे धुन । व छित छापे यायत बी । निभो स्वंभो ला व्वना दिसँ । मेम्ह ‘वायटन’ जन्म जुल धका छि मने मने धया दी ।”

“बेस हे जू । एसां थ्वैत थायथासे भचा सचे याना प्रेसे बी मानि ।”—जि थः न्ह्याःने च्वना च्वंम्ह लेखक-यात थः फुर्सत मदुगु खँ साफ साफ कना ।

व ज्वारा ज्वारां थीगु वसः पुना वःगु । न्हापां भचा ला व सुंक च्वन । सन्तोष पूर्वक कोछुना च्वन । तर वं जित निगू मिनेट हे सुंक च्वने मबिल ।

“छिगु जीवन साब हे आरामगु खः । छि च्वक लेख छापे ज्वी । मनूतयूसं व लेख व्वनी । व हे लेख छि धन कमे याना दी ।”

जि थःगु ज्या मद्यूसे हे लिसः विया—“छि विचा याना थें, च्वयगु अःपु मजू ।”

वं धाल—“अःपु मजू ? छि जिलिसे ख्याः याना दिल । जि ला टेविले वना आराम साथ फयतुना । गुलि याकनं च्वयू फत च्वया । भाव प्याहाँ वयावं वन । जि थ्व लेख घौछिया भित्रे च्वयागु खः ।”

जि थःगु ज्या छखे छोया न्यना—“गन दु छिगु लेख स्वयू ?”

“थ्व खंला कयादिसँ । थ्व जिगु प्रथम प्रयास खः । उकिं थुकीया मू आपा कायू मखु । छितः दंक हे बी । छि छभोया प्याना दरं हे विया दिसँ रे । लिपा लिपा-यागु लेखया लागी भ्नी हानं पक्का यायू ।”

“ज्यू, बाछि त्वालं जि थ्व लेखया वारे थःगु राय बी ।”

जि व लेखया पाण्डुलिपि कया छकः स्वया सरासर स्वस्वं वना । छथायू ला मधासें मफुत । जि धया—स्वया दिसँ थ्व न्हापांयागु लाइन—“विना वना च्वंम्ह सूर्यो साब हे तःसकं थिनाच्वन”—थ्व जा एकदम असम्भव । ज्वीहे मखुगु खँ ।

खुशी साथ मुसुक न्हिला.वं धाल—“गन गन सचे यायू माः, स्वयाः यानादिसँ रे । थ्व जिगु प्रथम कोशि-श खः । कासा, छिगु बहुमूल्य समय नष्ट छायू यायूगु !”

वं थःगु स्मिचां छगः घड़ी लिकाल—“बदमाश हानं दित का ।”

“छु छिगु घड़ी स्यन ला ?”

“न्हेन्हु हे मदुनि थ्व भिका हयागु । हैरान हे यात का थ्वं, मिस्टर !”

“ज्यू, घड़ीदयूकीपिं दक बदमाश ! स्वयू वियादिसँ सा घड़ी छक । शायद जि दयूके फैला !”

जिथायू पाखे आश्चर्य जुया स्वल । वं न्वन—“छि घड़ी नं ल्हने सः ला ?”

“भचा भचा सः धायूमा ।”

वं घड़ी जित विल । मं मरेक मरेक जिं घड़ी खोले
याना । चक्कु छपु कयाः आपालं पुर्जा दुगु घड़ी संका
पुर्जा कुदुं वया जिगु टेबिले छयाल बछयाल जुल । जिं
पुतुपुतुं हाला धया--“मामला ठीक मजूथें च्वं ।” हानं
घड़ीयागु हेयर स्त्रीगयात निपतिं नं ज्वना लिक्कया
टेबिले स्वंगू प्यंगू पुर्जा कुदुं वल ।

कुसीं फयतुना च्वंम्ह व मनूनं असंतोष पूर्वक जिगु
ज्यायात स्वयाचवन । वं चिन्ताया भाव पिकया धाल-
“छु जुल हां ?”

घड़ी च्वंगु पुर्जा छगू लिक्कया जिं धया—‘मस्यू, थ्व
घड़ी थुलिमछि किसीमयागु पुर्जातया तःगु दु कि
पत्ता हे लगे मजू छु जुया घड़ी घूगुथें ।’

व मनू जुरूक दना छकः वं घड़ी व पूजां स्वल ।
अले तस्सकं धाल—“घड़ीया बारे छुं स्यूला छि ?”

जिं चीसलं धया—“भचा भचा स्यू धा हे
धयानि ।”

“थ्वया न्हापा नं छि मेपिनिगु घड़ी ल्हना दियागु

दु ला ?”

“धाथें धाय् धासा—मदुनि । थ्व जिगु प्रथम
प्रयास खः ।”

वं घड़ीया दक सामान छगू छगू यायां मुन ।
जिथाय् स्वया करुणा व निराशा मिश्रित सलं धाल—
“थःम्हं मस्यूगु ज्याय् छाया लहातया दी माल ?”

आः जि तं म्वेगु पाः वल । जिं भचा तस्सकं धया-
“थथे धाय्गु छित अधिकार मदु । छिं गुगु साहसं
थःगु लेख छापे याकः वयागु ? छिगु विचारे सरल व
सुन्दर साहित्य रचना याय्गु—घड़ीया पुर्जा लिक्कया
हानं तय्गु या सिकं अःपु धका च्वना ला ?

जिपिं निम्हसिनं नं वं वैत वं वैत घृणा पूर्वक
स्वयाच्वना । हानं निम्हं न्हिला ।

“यदि जिगु थ्व लेख ठीक मजूसा मेगु च्वया हय् ।”

जिं धया—“बेस । छिके नं मेगु घड़ी दःसा नापं
ज्वना भासैं । थथे हे अभ्यास यायां भीपिं निम्हं सइ ।

अनुवादक :—पृथ्वी वल्लभ ।

जीवन

—वासु पासा

संघर्षमय खः जीवन धैगु

छाय् थर-थर खाना ग्याय्गु ?

स्नेह लता फर फर सनाच्वन

न्हा वयाच्वन पारसमणि नं ।

सी मखु जीवन ज्योति छंगु ।

॥ २ ॥

वरवादी ज्वी फु जीवन धैगु

न्हावलें आवादी प्रेम धैगु,

सत्य भावना छंगु सत्य हे ज्वी

स्याना छे फइ मखु च्यागु ज्योति ।

सी मखु जीवन ज्योति छंगु ।

॥ ३ ॥

इताया नाप चिकं न्ह्याना वई

जीवन नाप जीवन दना वई,

फय् वय् व्यु ग्याय् मते छ अयूनं

वा हे वसां वय् अन जि नं ।

सी मखु जीवन ज्योति छंगु ।

॥ ४ ॥

जित नं छु ज्वीगु जि हे मस्यू ?

छंत नं गथे छु छु ज्वी थें,

प्रेमया मिखा थ्व हे खः स्व

जीवन दथ्वी तुयूगु ज्योति ।

सी मखु जीवन ज्योति छंगु ।

शब्द रचनाया छुं चुलि

—श्री आदि वज्राचार्य

[क्रमशः वोगु]

(७) गुलिं गुगुं भाषाया तत्भव शब्दया उगु शब्दया रूप मुताबिक तुं शब्द रूप शुद्ध प्रयोग याये माः । अशुद्ध याना मूर्हन्यादि शब्दयात दन्त्यादि शब्द याना, दन्त्यादि शब्दयात मूर्हन्यादि शब्द याना प्रयोग याये मज्यू । बां नं मलागु खने दु । अकिं थुकि संस्कृत भाषाया “कण्ठ” शब्दं थव भाषाय् तत्भव शब्दया रूपे वै च्वंगु ‘कठु’ शब्दया रूप जूगु खः । अकिं ‘कथु’ यायेगु अशुद्ध खः । थथे हे ‘शब्द’ या ‘शल (शः)’, ‘अष्ट’ या ‘अेट’, ‘कुशल’ या ‘कुशः (कोशः)’, ‘टंका’ या ‘टका’, ‘राजन’ या ‘राजा’, ‘शरीर’ या ‘शरील’ याये माः । ‘सल (सः)’ ‘अेत’ ‘कुस (कोसः)’ ‘तका’ ‘लाजा’ ‘सलिल’ याये मज्यूगु खने दु ।

(८) गुलिं मनुष्य वाचक संज्ञा शब्दया अकारान्त पुलिङ्ग व इंकारान्त स्त्रीलिङ्ग ज्वीगु शब्द नं दु—पुलिङ्ग शब्द “पोड”, स्त्रीलिङ्ग “पोडिं” थथे हे ‘श्रेष्ठ’ ‘श्रेष्ठि’, ‘गायं’ ‘गायिं’, ‘च्वार्कं’ ‘च्वार्किं’ व गुलिं मनुष्य संज्ञा शब्दया सिंह (सिं) तवसिं, फो (फव) गिं, शब्द बाहेक व्याक्क इंकारान्त स्त्रीलिङ्ग जकगु (पुलिङ्ग मदुगु) शब्द नं दु—‘कडिं, नकिं, डार्गिं, लवसिं, पवसिं, भवार्ति, छुकिं, गवलिं, मेलिं, थकिं, खुसिं’ ई० । थुकी हे गुलिं मनुष्य वाचक संज्ञा शब्दया प्रायः पुलिङ्ग शब्दयात ‘नी’ प्रत्यय याना स्त्रीलिङ्ग याय्थे च्वे उल्लेखयानागु स्त्रीलिङ्ग शब्द नं “पोडिनी, कडिनी (ज्यापुनी), खुसिनी” ई० शब्दे थथे ‘नी’ प्रत्यय याये बांमलागु व अनावश्यकता नं खने दु । तर गुलिं गनं गनं निवासीया अर्थे उभयलिङ्ग तद्धिता ‘व’ प्रत्यय शब्द ‘यले, खपे, थ्यमि, वंमि, पांगामि’ आदि शब्दे नं स्त्रीलिङ्ग यायेत ‘नी’ या प्रयोग सहितगु शब्दया प्रचलित व्यवहार खने दु—“यले (ल) नी, खपे (प) नी, थ्यमिनी, वंमिनी (यमिनी) पांगामिनी” ई० ।

(९) प्रायः उपसर्ग थें गुलिं विभिन्न शब्द संमिलित शब्द जुया जक पूरा अर्थ पिहां वैगु शब्द नं दु—(तः+चाः= तः चा, तः पु, तःगु ई०)

तः—(जेष्ठ, महाने) +चाः—पु - गु - ता - धी - खं - गः - पां - पा - हा - व्वा - मां ।

ची—(कनिष्क चीधंगु)+चाः—पु - गु - ता - धी - खं - गः - पां - पा - हा - व्वा - मां ।

वा—(बच्चि अर्थे)+चाः—पु - गु - ता - वा - खं - गः - पां - पा - हा ।

सं—(विशेषे)+न्धो - सान्ह - न्या - को ।

च—(चिधीचागु)+ब्राह्मी - पाजु - खंमू - पिला - (चौ) महि - व्वा - मां । ई०

(१०) क,

गुलिं शब्दे प्रायः न्होनेयागु छुं छगू शब्द नं क्वेया धातुया अर्थ ह्य वनीगु शब्द नं आपा हे मीगु भाषाय् खने दु । लहायेगुया अर्थ धायेगु नं दु न्होने लि च्वं वोगुलिं धातुया अर्थ हिकल । ‘लि+लहायेगु=क्व कयागु, थपे यायेगु व गनं वोगु अनं तुं वनेगु ; अथे हे बु+लहायेगु+हानं सय्के सीके यायेगु, ती+लहायेगु=तः प्यं-केगु, दु + लहायेगु = ल्वाक छयायेगु, क्व + लहायेगु = ठूतुलेगु व बुकेगु, तु + लहायेगु = तु जिकेगु, लः + लहायेगु = दुत बियेगु, लू + लहायेगु = पर्केगु, तनेगु, वनेगु ।’

(ख) अटलिया अर्थ खः विचेया नं । ‘अटलि + वनेगु = ह्यूपा वनेगु, अटलि + नयेगु = विचे विचे नयेगु, अटलि + कायेगु = अमोलिवा ल्या मडुनि कायेगु, अटलि + यायेगु = हाचां गायेगु, तोफिकेगु ।

(ग) तिया अर्थ खः तिगु । ‘ति + सियेगु = नुगः स्यायेगु, ति + सालेगु = म्हं चायेकेगु, ति + फियेगु =

छुटे यायेगु, ति + तयेगु = टाका तयेगु, ति + न्हुयेगु =
वसः तिसियेगु, ति + चितेगु = बांलाक चिनेगु ।'

(घ) लाय्या अर्थ पुंजिखः । 'लाय् + बियेगु = लः
ल्हायेगु, लाय् + बुयेगु = हिस्यायेगु, लाय् + तयेगु =
पूँजी तयेगु ।'

(११) गुलिं गुगुं धातुया थःथःगु अर्थ दःसां अर्थ
पुरा मजुया मेगु छुं सांकेतिकया रूपं अर्थया व्याख्या
याये माःगु वाक्ययात 'वाक्य पद्धति अनुसारया
वाक्यांश' धाई । थुजोगु शब्द नं प्रायः खने दु । यथाः—

“बौ नं काय्यागु ज्याय् मिखा तिसित” अर्थात् “मिखा
फुति यायेगु जक मखया, काय्यागु खरावगु ज्या बौम्ह
सहयाःगु जू वन ।’ थये हे—‘थ्व मचां जिगु ला नल’
अर्थात् ‘ला’ या अर्थ छगू ‘पिड़ा’ नं खः । तर थ्व
मचां जिगु पिड़ा (ला) नल मजियाः ‘नल्या’ अर्थ
पिड़ा ‘व्यूगु’ जू वन । हानं “साहुतसें स्याले तीयो”
अर्थात् ‘स्याले’या अर्थ ‘स्याःगुली’ मखया ‘मदुगु बखते,
मज्यूगु बखते’, तीयो’ (जिद्दी याये यो) जू वन ।

[क्रमशः]

शान्ति धाधां

—भिक्षु संवर

शान्ति शान्ति शान्ति धाधां

भ्रान्ति जकं याइन छं,

क्रान्ति मह्य् कं जा थन,

शान्ति बी हे मखुला हँ ?

वाणी छंगु साब बांला

किन्तु ; हृदय कुटिल छं ।

स्वसा छं हे खनी छंगु

हृदय अःख जूगु नं ।

छंगु वाणी न्यना च्वंफिं,

आरम्भे जा बोध जुई ।

खँ धासा ठोक याइ छं,

दिक्क मन ज्याक्यना याइ ।

छंत छं हे छले याःस्व,

छं मयाइ मेपित छु ?

छंगु मने छं हे स्वसां,

छंगु वानि यइला छु ?

थःत बोध याय्गु तोता,

परया बोधे ज्वीम्ह छ ।

थः हे बोध मज्वीकं ला

शान्ति पथे लाइला छ ?

माःगु ज्ञान ध्यान धाधां,

ज्वना धूर्तया लँपु छं ।

शान्ति शान्ति शान्तियागु,

कहानी कना ज्वीगु छं ।

“नेपाल भाषा परिषदया उद्घाटन”

श्री सी० बी० ‘रमण’

“नेपाल भाषा परिषद” जन्मे जूगु २ दँ दत । थुगु हे उपलक्ष्ये परिषद थ्व हे नेपाल संवत १०७३ बछला गाः ११, विक्रम संवत २०१० ज्येष्ठ २५ गते पिदनिगु (उद्घाटन ज्वीगु) ली परिषदया पाखें जितः नं छगू निमन्त्रण वल । जि अनेक कार्य बाधां व वाफय वःगुलि याना इले थ्यंकः वने मफुत । अयूसां व उद्घाटने शामेल ज्वीगु अदम्य इच्छा दुगुलि भचा लिपा लाःसां वं हे वना । जि अन थ्यंबले परिषदया सेक्रेटरी कविवर श्री चित्तधरजुं वार्षिक रिपोर्ट न्यंका च्वंगु पाः लात । तर रिपोर्ट न्यनेगु पत्ती जिगु ध्यान मवं । जिगु ध्यान ला उपस्थित प्रसिद्ध नाटककार बालकृष्ण समजी, नेपाल राष्ट्रीय विद्यापीठया रजौष्टार श्री जीवनेश्वर मिश्रजी सहित साहित्य महारथी, साहित्य व भाषा प्रेमी न्हूपि तथा पुलांपि लेखक लेखिका व प्रतिष्ठित मां बौपिनिगु समूह पत्ती वनाच्वन, उकिं रिपोर्ट बांलाक न्यने मखं ।

रिपोर्ट न्यंके सिधयवं श्री आद्याचरणजुं थःगु मन्तव्ये नेपाल भाषायात वःगु बाधा रूपी रोचक घटना सविस्तार उल्लेख यायां धयादिल कि “जिमि पूज्य गुरु स्वर्गीय जगतमुन्दर मल्लजुं नेपाल भाषा जीर्णोद्धारया निम्ति याना दीगु ऐतिहासिक प्रयासं यानाः बल्ल थौं मांभाय नं छयों ल्हने फत ।” थ्व खं न्यने साथं जिगु प्रती वल—अहो, अयूसा न्हापायापि स्वया थौं कन्हेयापि साहित्य प्रेमी व भाषा भाषीत तसकं हे निष्क्रिय खनी । थौं कन्हेयापिके ज्या स्वयाः खँ हे अपो खनी !

हानं सुश्री तता मोतिलक्ष्मी थःगु मन्तव्ये नेपाल भाषा प्रेमी व साहित्य सेवकयात राणा सरकारं सह मयाःगु क्रूरदमन नीतिया वर्णन यायां अन्त्ये रोदन पूर्ण भाषाय धया दिल कि “जिमि प्रिय दाजु चित्तधर, श्री फत्तेबहादुर व श्री सिद्धि चरणजुपिन्त राणा सरकारं

नेपाल भाषा प्रचार याःगुया अपराधे ६७ साले जेले कुने यंकल । अले जिपि नेपाः भाय धयागु शब्द तक नं उच्चारण यायत ग्यात । नेपाल भाषायागु सफू दक छेली गाःम्हुया सुचुके यंका । अयूसां म्याफर मन छुं ज्वीला, गुगुं ज्वीला धयाथें म्याना हे च्वन । गुकिं याना जि जक घात । छाय धाःसा जिमि दाजुपि जेले च्वना नं ग्रन्थ का ग्रन्थ कमाय याना हल । जिगु चखुंचया सर्वे २३पु कहानी दुगु नं स्वाहा जुल । अले जिगु मती वल जिमि दाजुपिनिगु म्ह जेले खःसां मन व बुद्धि ला जेले मखु खनी ! जिगु म्ह जेलं पिने सां मन व बुद्धि नं जेले खनी ।” थ्व भावोद्गार जिगु न्हायपने द्वाहाँ वने साथ छकः ला म्ह फुकं जिरिङ्ग जुया वल । पीसे च्वना वल । न्हकुसँ तीं तीं स्वात । मिखाय नं ख्वबि जाया वल । अले हानं तुरन्त जिके नं छगू जोश पिहाँ वल—नेपाल भाय व साहित्य उन्नतिया लागि जिगु न्होने वःगु तक कर्तव्यं वंचित ज्वी मखु ।

मेपि निम्ह स्वम्ह लेखकतयसं ‘धर्मोदय’ ‘नेपाल’ ‘थौं कन्हे’ ‘पासा’ पत्रिकाया आपसे व्याकरणया बारे मतभेद दया च्वंगु निर्मूल याना छगू हे व्याकरणावलम्बी यायत फुक मिले जुया छगू ठोस व्याकरण दयूके माल धयागु व नेपाल भाषा पुनरुत्थानया विषये थःथःगु सार गर्भित समीक्षा सुभावा व मन्तव्य व्यक्त याना दीगुलि जितः थ्व अनुभव व शिक्षा दत कि भाषा व साहित्य धयागु हे छगू विभिन्न वर्ग, जाति, धर्म, समाज व मनूतयगु विचे आत्मियतां हना बीगु ज्याभः खः । देश, काल, जमानायागु उन्नति, प्रगति, सभ्यता, कला व संस्कृति लना स्वैगु साधन अर्थात् धः खः । व उद्घाटनयागु दृश्यं थ्व नं अनुभव जुल कि आः नेपाल भाषाया उत्थान अनिवार्य रूपं ज्वीगु जुल । नेपाल भाषायागु

जीर्णोद्धार ज्वी धुंकल । भाषा दमनकारी वर्गतयगु
दमन नीतिया तिमिर गर्भे च्वना प्रकाश व ज्योत्स्नाय
वयात वाथा वाथा कना च्वंम्ह नेपाल भाषा थौं दना
वयाः परिश्रान्त भावं ताःहाकःगु भसुकाः तयाः व कथा-
यागु शान्त वातावरणे जिमित सम्बोधन यायां स्पष्ट
भाषाय् घया च्वं थें च्वन—“जि छिमिगु सहायतां
याना तःदँ लिपा तिमिर गर्भं मुक्त जुल । आः जि नं
छिमिगु संकीर्ण मनोवृत्ति, संकुचित व असमान भाव
दःसा उकियात हतय् यायगु कोशिश याय् । जिगु तथा
छिमिगु लोप जुया च्वंगु संस्कृति कला व साहित्ययागु
अनुसन्धानया घयागु अपील व आह्वान नं याय् ।
छाय् धाःसा नेपाःयागु संस्कृति दुसा जिके हे दु । नेपाः-
यागु प्राचीन सभ्यता व इतिहास दुसा जिके हे दु ।

छिमित जिं थ्व नं पुकार याय् कि जितः युगया नाप
नापं पलाः छिकेगु कोशिश या । देश-देश, मनुष्य-मनुष्य
व संस्कृति-संस्कृति लिसे मिले ज्वीकेगु व प्रेम याकेगु
प्रयत्न या । मानव-मानवतय् भेद मदइगु, रुढीवादी
संस्कृति व संस्कारयात निर्मूल यायगु, देश व समाज-
यात सुन्दर यायगु, विश्वयात उज्ज्वल यायगु हानं
तमाम शान्तिया निम्ति वाथा वाथा कना च्वंपि मानव-
आत्मा तृप्ति ज्वीगु साधन दयका उपयोग यायगु प्रतिज्ञा
या ।” थ्व अनुभव व विभिन्न लेखकतयगु नेपाल भाषा
प्रति पिहां वःगु गौरवोद्गार, उत्साह व सेवाभावं
यानाः जितः नं भाषा प्रेम पत्ती जागृत याना विल ।
उकिं जिगु हृदये नं नेपाल भाषाया सेवा या हे याय्
घयागु निर्णय जुल । जय मां भाय् !

आश-दीपक स्याय्मते छं

श्री चन्द्रराज

न्हागु ज्या थजु श्रम मयाकं
थाकु था हे सिद्ध ज्वीत
छकलं उगु ज्या मज्वी वं
आश-दीपक स्याय्मते छं !

वांछ्व कंजोरी लिकाकां
न्हाःहुं छं उत्साह मुंका
ज्या घयागु मज्वीगु छुं मदु
आश-दीपक स्याय्मते छं !

गरम थजु वा ज्वी व्यू शीतल
उद्यम लँया पथिक जूसा
चःति नाना वय्क व्वाँ हुँ
आश-दीपक स्याय्मते छं !

ज्वीमते म्हिगयाम्ह थौं छ,
कायगु सो छं न्हूगु जीवन
शब्द मनया थ्वीक छं न्यं
आश-दीपक स्याय्मते छं !

समाचार

खांया-पुन्ही

बंगु १५ गते वैशाख पुन्ही खुनु, धर्मोदय सभाया तत्वावधाने सारा काठमाण्डौं व वया जवं खवं च्वंगु इलाकाय् भगवान बुद्धया जन्म, बुद्धत्वप्राप्ति व महा-परिनिर्वाण जूगु दिं खूब धूमधाम नकसां माने यात ।

थ्व महान दिनया उपलक्षे दकसिबे विशेष आकर्षण एवं असाधारण उत्साहया स्थान स्वयम्भूस्थित आनन्द-कुटी विहारे जुल । समारोहया आरम्भ आनन्दकुटी विद्यापीठया छात्रपिसं प्रभातफेरी द्वारा यात । सुथे ४ बजे बौद्ध पताका, फेस्टून व लाउड स्पीकर आदिं सुसज्जित याना तःगु गाडी च्वना प्रभातफेरीया जुलूस जुल । प्रभातफेरी गीत द्वारा वैशाख पुन्हीया स्मरण याकल । छात्रवर्गया गीतया सुमधुर स्वरं आकर्षित प्रहर निद्रामग्न शहरवासीपिं नं सलंसः पिने लं प्याहां वया प्रभातफेरी जुलूस स्वल । प्रभातफेरीया जुलूस आठ बजे तक शहरया फुक मुख्य मुख्य भागे चाहिला ल्याहां वल । लिपा नेपाल रेडियो द्वारा छात्रपिसं व हे प्रभातफेरी गान प्रसारित जुल ।

आनन्दकुटी बुद्ध-पूजाया लागी सुथं निसें द्वलं द्व नर नारीपिनि भीड़ जुयाच्वन । आनन्दकुटी बांलाक छायापा तल । प्यख्यरनं बौद्ध भण्डा, सलंसः चित्र व बांवांलागु पुष्प तोरणं सुसज्जित आनन्दकुटी अत्यन्त रमणीय जुयाच्वन । थ्व हे अवसरे भिक्षु अमृतानन्दजुं जापानं हया बिज्यागु चित्र-प्रदर्शनी नं स्वयं बहगु जुल । व चित्र द्वारा मनूतयूसं जापानी जीवनया झलक दर्शन यानाः नाप नापं जापानी चित्र व अनया फोटो कलाया सुल्यांकन नं याय् फु । साढ़े ६ बजे निसें ७ बजे तक उपस्थित नर नारीपिसं सुगंधित पुष्प व धूपया वातावरणे प्रदीप प्रकाशं जगमगे जुया च्वंगु भगवान

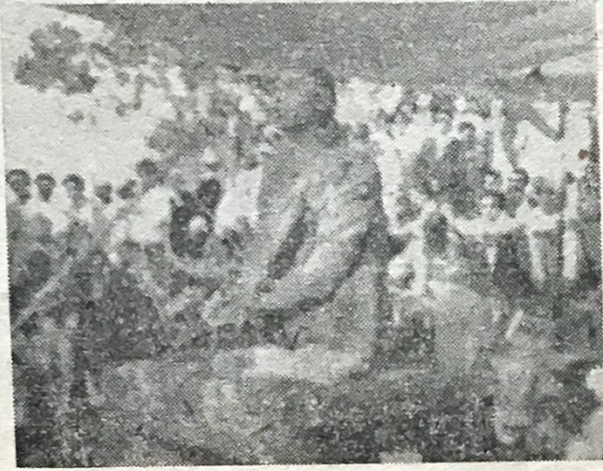
बुद्धया प्रशान्त मूर्तिया न्योने शील प्रहण, प्रार्थना व बुद्ध-पूजा यात । तत्पश्चात् भिक्षु अमृतानन्दं धर्म प्रवर्तन याना बिज्यात नापं वसपोलं भगवान बुद्धया जीवनी व वसपोलया महान शिक्षाया सारांश नं कना बिज्यात । अनं च्वे स्वयम्भू चैत्ये नं बुद्ध-पूजा जुल ।

१० बजे सारा बौद्ध नर नारीपिसं भिक्षु संघयात भिक्षा दान यात । भिक्षुपिं सहित करिब खुसःति व्रत-धारी उपासक उपासिकापित ११ बजे भोजन प्रदान यात । मेपिं उपस्थित जन समूहपित जलपान व्यवस्था नं जुल ।

न्हिने १ बजे भिक्षु अमृतानन्दजुं जापानं हया बिज्यागु अनेक जापानी सफूया प्रदर्शनी जुल । अनं लिपा श्रीघः विहारया पाखें बालिकापिनिगु व आनन्द-कुटी विद्यापीठया छात्रपिसं क्रमशः थःथःगु म्ये एकत्रित जनतापित न्हाइपुइका बिल । अनं ज्ञानमाला भजनया कार्यक्रम शुरु जुल । श्री पूर्णमान उपासकं भ्रोतावर्गपित भजन खलया संक्षिप्त इतिहास न्यंकल । थुबले तकं जन समूहं एकदम विशाल रूप धारणयाय् धुंकल । मध्या-नया प्रखर सूर्यया किरणं व असाधारण भीड़या कारणं अत्यन्त गर्मी जुल । उकिं मनूत सिमाक्वे सिमाक्वे छायाय् च्वं वन । सारा स्वयम्भू जंगले न्हाथाय् स्वःसां विशाल उपवनेथें मनूत जक खने दयाच्वन । उखे किसान दाजुपिसं लः व मजिपाटया श्रद्धालु सेवकपिसं सर्बतया बन्दोवस्त याना तःगु जुल । अनं लिपा परि-त्राणया कार्यवाही सहित भिक्षु सुबोधानन्दजुया धर्मो-पदेश जुल ।

सन्ध्याइले ५ बजे स्वयम्भू पश्चिम पाखे च्वंगु मैदाने जन सभा जुल । सभाया सारा मैदान जन समूहं जाया च्वन । सभास आपालं प्रतिष्ठित व्यक्तिपिं नं सम्मिलित

जुग जुल। अनं श्री विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालाजुं सभा-
पतिया आसन ग्रहणयाय धुनेवं सर्वप्रथम बौद्ध
प्रथानुसार भिक्षु सुबोधानन्द द्वारा पञ्चशील प्रदान व
ज्ञानमाला भजन खल द्वारा श्रद्धाञ्जलि भजनसहित
सभाया श्री गणेश जुल।

वंगु स्वांया-पुन्ही खुनु धर्मोदय सभाया तत्वावधाने स्वयम्भू
त्यूने जूगु आमसभाय् धर्मोदय सभाया प्रधान मन्त्री
भिक्षु अमृतानन्दं भाषण बिया च्वंगु दृश्य।

दके न्हापायाम्ह वक्ता भिक्षु अमृतानन्दजु खः।
वसपोलं थःगु ओजस्वी परिचयात्मक भाषणे उपस्थित
जूपिं विशाल जन समूहयात सम्बोधन याना धया
बिज्यात कि थौं छिकपिं सकसिनं थव पवित्र दिनया
भाग कया थव समारोह सफल याना दीगुली गुगु
उत्साह क्यनादीगु खः थव खना जित अत्यन्त हर्ष जुल।
थौंया थव दिन बौद्ध छु अबौद्ध छु भी समस्त नेपालीया
लागीं छगू अविस्मरणीय गौरवया दिन खः। भी नेपाली-
पित थव खँया सौभाग्य व गौरव प्राप्त जुया च्वंगु दु कि
भीसं जन्म कयागु हे थव पुण्य भूमी संसारया छम्ह
महानतम पुरुष व विश्वगुरु भगवान बुद्धया नं जन्म
जूगु खः। चाहे भीपिं मध्ये गुलिं बौद्ध, गुलिं अबौद्ध
हे थ ज्वीमा, तर गबले भीसं थःगु देशया बारे संसारया
मेगु देश न्होने छुं खँया गर्वयाय् फुसा व केवल छगू
हे खँ दु—व खँ खः भीगु थव देशे लुम्बिनी धैगु स्थाने
भगवान बुद्धया जन्म जुल, हानं भगवान बुद्धया पवित्र

चरण कमलं अंकित स्थल कपिलवस्तु व तौलिहवा नं
भीगु हे थव देशे दुने लाः। उकिं थौंया पुण्य दिवस
गुखुनुया दिने विश्व शान्ति व करुणाया पाठ व्का
बिज्याम्ह महानतम पुरुष बुद्धया जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति व
निर्वाण जूगु भी सारा नेपायालागीं स्मरणीय व पूजनीय
दिन खः। थः हालसालया दक्षिण-पूर्वी एशियाया देश
यात्राया अनुभवया बारे धया बिज्याना वसपोलं थःगु
भाषणे न्हापां धया बिज्यात जापान व दक्षिण-पूर्वी
एशियाया मेगु देशया न्होने भीगु थःगु देशया परि-
चय बी बहगु जिगु न्होने निगू मात्र खँ दु—न्हापांगु
थव खः कि भगवान बुद्धया जन्म स्थान लुम्बिनी
जिमिगु नेपाल राज्ये दुने दु, निगूगु थव खः कि संसा-
रया दकसिवे तःजागु उच्चपर्वत शिखर माउन्ट एवरेस्ट
नं नेपाले हे दु। अनया मनूतयूके भीगु देशया इतिहास-
या बारे ठीक ठीक ज्ञान अभाव हे जि खना। देशया
औसत मनूतयूके नेपाल नं छगू स्वतन्त्र राज्य खः धैगु
खँ होश मदया नेपाल राज्य नं हिन्दुस्तानया दुने च्वंगु
हे छगू अंग खः धैगु भ्रमधारण जुयाच्वंगु खः। थुकेया
दोष थःगु देशया बारे भीगु प्रचार हीनताय् लाना-
च्वंगु दु। वसपोलं छपला न्ह्याना धया बिज्यात कि
जि दक्षिण-पूर्वी एशियाया थःगु यात्राया सफलता खंसा
थव खँ खना कि थन गुलि नापलाना गुपित थःगु
देशया बारे आःतकं भ्रम धारणा जुयाच्वन व हटेयाना
इमिगु भ्रम दुर यानाः थःगु देशया गथे खः अथे ठीक
ठीक ज्ञान बीगु मौका जित प्राप्त जुल। विदेशे थःगु
देशया बारे गथे खः अथे प्रचार यायगु पाखे भीपिं
आपालं प्रयत्नशील ज्वी माल।

वसपोलं हानं धया बिज्यात कि जापान, श्याम व
काम्बोडिया निवासीपिके भगवान बुद्धया जन्म स्थल
पवित्र लुम्बिनीया बारे आपालं उच्च आदरया भावना
प्राप्त जू। तर भीसं आःतकं व ऐतिहासिक स्थानया
उद्धारयाय् मफुनि। वंगु देँ श्री ५ महाराज धिराजया

सरकारे धर्मोदय सभां लुम्बिनी स्थानया पुनर्निर्माण व उद्धारया लागी छगू अनुरोध याःगु खः । अबले वसपोलया सरकारं लुम्बिनी उद्धारया लागी छगू कमिटी निर्माण याय्गु आदेश धर्मोदय सभायात व्यूगु खः । व कमिटी स्थापना ज्वी धुंकल । आशा याना, भी सरकारं लुम्बिनी स्थानया महानता व उकीया शीघ्र पुनर्निर्माणया आवश्यकयात अनुभव याना थ्व दिशा पाखे आः याकनं पला तइ ।

भगवान बुद्धया गम्भीर दर्शन व सिद्धान्तया सरलता पूर्वक व्याख्या याना वसपोलं थःगु भाषणे धया विज्यात बुद्धया सिद्धान्तं हलयाय् मफुगु संसारे छुं हे समस्या महु । बुद्ध-धर्म मात्र छगू थुजागु धर्म खः गुगु धर्मया नामे हि वाः गबलें मन्हाः । आःया विश्वया थ्व अकांतपूर्ण वातावरणे बुद्धया शान्ति सन्देश छेंखा पत्ति थ्यंके मालाचवन । बुद्धया धर्म थुलि विशाल जू कि थुकी संकीर्णता महु, बुद्धया अनुयायी ज्वीयालागी दीक्षित बौद्ध जुया मात्रं जी मखु, तर गुम्हसिनं अन्ध विश्वास, रूढी व दिमागी दासतायात स्वया बुद्धिया आपाः महत्व बी, वं नं जिगु विचारे थनिं करीव २६ सः दँ न्हापाया भगवान बुद्धं क्यना विज्यागु मतया पालन यात ।

भिक्षु अमृतानन्दजुया भाषण सिधेवं श्री मातृका प्रसाद कोइरालाजुया भाषण जुल । थःगु भाषणे वेकः- नं धया दिल कि भगवान बुद्ध नेपाले जन्म जुयाः विश्वया विभूति जुया विज्यात । वसपोलया उपदेश अनमोल खः । वसपोलया सिद्धान्त रूढीवादी मजूसे उदार व विशाल जुयाच्वंगु दु । अनं वेकःनं धया दिल जि हाले हे लुम्बिनी वना वयागु खः । थ्व स्वया जित साव दुःख जुल कि लुम्बिनीथें जागु महान गौरव पूर्ण तीर्थ स्थानया अवहेलना जुयाचवन । यदि भीसं लुम्बिनी उद्धारया लागी छुं मयात धाःसा धात्थें थ्व भीगु छगू तःधंगु कृतत्रत्ता जू वनी । उकिं भीसं

चेष्टा याय् माल कि न्हागु रूपं यानाः नं थ्व पुण्य स्थान रक्षा व निर्माण याकनं थजु । वेकःनं थ्व नं धया दिल कि जिगु प्रधान मन्त्रीत्वे गठित जूगु भूतपूर्व मन्त्री मण्डलया समये जि लुम्बिनीया उद्धार व जापानया निमूगु विश्व बौद्ध सम्मेलनया लागी नेपाली प्रतिनिधि छवेगु खें खूव उत्साह व सहानुभूति बियागु दु । वेकः- नं धया दिल आः भीगु देशवाशीया बिचे गुगु परस्पर शक-सन्देह व अविश्वास दु, उकीयात हटेयाय्या लागी महात्मा बुद्धया उपदेश आपालं लाभदायक खने दु ।

अनं लिपा कुमारी विमला देवी; छम्ह नेपाली नव युवती, गुम्ह वाल्यावस्थां निसें थःगु देशं लंकाय् वना व्वं वंम्ह खः, गुम्ह थौं कन्हे कलकत्ताया सेन्ट थोमस गर्ल्स स्कूलया छात्रा खः, छगू बांलागु भाषण बिल । वेकःनं थःगु भाषणे धया दिल थ्व जिगु लागी न्हापांगु अवसर खः कि थौं नेपाले वैशाख पुन्हीया समारोहस भाग कयाचवना । थुकी जित हर्ष जुयाचवन । लंकाय् बौद्धपिनि वैशाख पुर्णिया दिन खूव धूमधामं माने याइ । थौंया दिने धनी व निर्धनी फुक बौद्धपिसं तुयूगु वसतं पुनी एवं दक आभूषण तोती । थौंया दिने इमिसं अष्ट-

सुश्री कुमारी विमलादेवीं भाषण बिया च्वंगु दृश्य । कुमारी विसलादेवीं धयाचवन—‘थ्व दिने दकसिबे आवश्यक व महत्वपूर्ण मैत्री भावनायात बी । बुद्ध सर्वप्रथम जनतन्त्रवादी व्यक्ति खः ।’...

शील व दशशील नं पालन याइ हानं फक्क भिक्षु संघयात दान प्रदान याइ, निर्धनीपित भोजन याकी । थौंया दिने अनया मनूतयू याइगु थःथःगु छँ व बौद्ध विहार शृंगार व दीपमालिया उत्सव तसकं बांला ! थ्व दिने दकसिबे आवश्यक व महत्वपूर्ण मैत्री भावना-यात बी । बुद्ध सर्व प्रथम जनतंत्रवादी व्यक्ति खः । बुद्ध शासने उच्चतम निसें निम्न तमया व्यक्तियात तकं थायू दु । भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दु—मनूया जात वयागु जन्म द्वारा निर्धारित यायू मज्यू तर वं कर्म यायू माः । भी बौद्धपिं थ्व खँया अनुभव मयासँ च्वने मफु कि बुद्धया शिक्षा थौंया विश्वयात अत्यन्त अत्यावश्यकता दु । थःगु भाषणया अन्ते धया दिल—जि छिकपिके क्षेमा फवना कि जि थःगु मातृ-भाषा धायूगु थासे अंग्रेजी धया कारण दुभांग्य वस जित थःगु मां-भायू लोमन ।

अनं श्री धर्मरत्न यमि भाषणया लागी मंचे दना दिल । वेकःया भाषणे छुं हास्य पुष्ट नं जू । अन्ते वेकःनं धया दिल गथे बुद्ध-धर्म बुद्ध, धर्म व संघया स्वंगू चीज अभिन्न खः, अथे हे भीगु नेपालया स्वंगू प्रकारया बौद्ध मार्गी लामाजु, गुरुजु व भिक्षु-संघया बिचे एकता देमाः । मखुसा बौद्ध-धर्मया प्रचार कार्य सफलता पूर्वक ज्वी थाकु ।

अनं दयावीरसिंहजुया भाषण जुल । वेकःनं बुद्धया आदर्श कया परोपकार यायूमाः धैगु पाखे जोर बिया दिल । वक्तापिनिगु भाषणया समाप्ति भिक्षु अमृतानन्दजुं स्वयं उपस्थित ज्वी असमर्थ जुया शुभ-कामना व सन्देश छया हःपिं महानुभावपिनि नां न्यंका बिज्यात । सन्देश छया हया दीपिं मध्ये श्री ५ बड़ामहारानी, श्री ५ युवराजधिराज, प्रधान शाही परामर्शदाता श्री केशर शम्सेर, नेपालस्थित भारतीय वृतावास व केन्द्रिय समिति कम्युनिष्ट पार्टी आफ नेपाल खः । भिक्षु अमृतानन्दजुं श्री ५ बड़ामहारानी

प्रमुख सन्देश छया हया दीपिं महानुभावपित धर्मोदय सभापाखे धन्यवाद बिया बिज्यात । थ्व हे सिल सिलायू थ्व नं च्वयू वह जू कि वैशाख पुन्ही कन्हे खुनु, १६ गते खुनु स्वयं श्री ५ महाराज धिराजया टेलिफोन सन्देश कलकत्तां निसें भिक्षु अमृतानन्द-यात वल । सन्देशे वसपोलं धया बिज्यागु दु कि निमन्त्रणया लागी धन्यवाद तर अपशोच खः जि उपस्थित जूवयू मफुत । आशा दु, समारोह सफल ज्वी ।

श्री फत्तेबहादुर सिंहजुं छगू प्रस्ताव तयादिल । थःगु प्रस्तावे वेकःनं धया दिल कि छाउनी सिपाहीतयू तारा केकेगु थासे सरकारं पःखा वढे याना आः बन्द याःगु लँ चायूका व्यूसा आपालं उपकार ज्वी । वेकःया प्रस्तावे आपासिगु सहमति प्रस्ताव पास जुल ।

अन्ते सभाया अध्यक्ष श्री विश्वेश्वर प्रसाद कोइ-रालाजु थःगु भाषणया लागी दना दिल । वेकःनं धया दिल थौंया थ्व सभायू जित सभापति ल्यःगु व जिगुप्रति छिकपिनिसं गुगु आदर प्रदर्शीत याःगु खः उकीयालागो धन्यवाद । थःगु भाषणे बिचे वेकःनं धया दिल—थौं थ्व महान तिथिया महत्व मथूपिं मनूत शायद कम हे ज्वी । थौं व दिन खः गुखुनु कि थौं स्वया २६ सः दँ ति न्हापा भीगु देशया व प्रकाश प्याहां वःगु खः गुगु आलोक द्वारा सारा संसारयात आलोकित यात । थौंया महत्वया विशेष खँ छिकपिनिसं भिक्षु अमृतानन्दजु द्वारा न्यना दी हे धुकल । जि धायूगु थ्व हे दु कि थौं भीगु देशया जनताया जीवन व लँ गुगु अंधकारं तोपुया च्वंगु व अंधकार हटे याना प्रकाशया किरण हयूगुली महात्मा बुद्धया उज्ज्वल व अमर शिक्षा बीपिं भीत आवश्यकता दु । भगवान बुद्धया कारणं विदेशे भीगु देशया इज्जत दु । भगवान बुद्धया जन्म स्थल लुम्बिनीया निर्माण व उद्धार यायूगु छगू आवश्यक ज्या खः । थौं भीपिं गुगु

रूपं राजनीति व सामाजिक अन्धकारे लानाचवन,
व अन्धकारे भीत उगु अमर तुयूजलं प्रकाश बी, गुगु,
गुगुं समये भीगु हे थ्व जन्म भूमिं प्याहाँ वःगु खः।

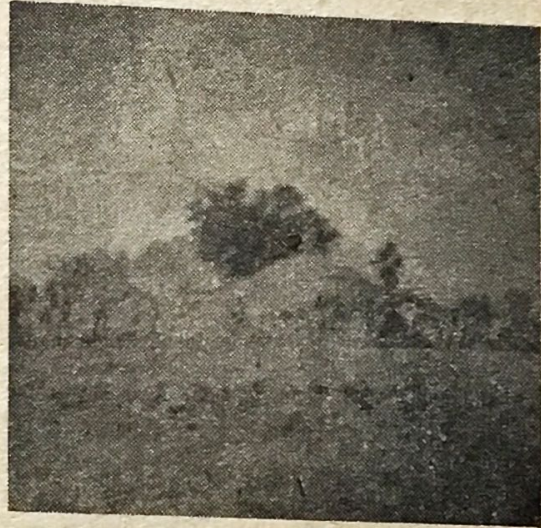
अन्ते भिक्षु-संघ द्वारा जयमंगल पाठ सहित
भिक्षु अमृतानन्द द्वारा उपस्थित सारा जन समूह व
अध्यक्षयात धन्यवाद बिया सभाया कार्यवाही समाप्त
यात।

अले हानं आनन्दकुटी एकत्रित जन समूहयात
धर्मोदय सभा द्वारा प्रकाशित जूगु सफू व न्हूगु कैलेण्डर
निःशुक्ल वितरण नं जुल। अन्ते दीपकमालाया प्रकाशे

जुल। बहनी नं पूजा व देशना यानाः स्वांया-पुन्ही
महोत्सव सम्पन्न यात।

ललितपुर—जेष्ठ १६ गते। स्थानीय नागबहाले
तारेमाम संघं आयोजन याःगु बुद्ध-जयन्ती महोत्सव
धूमधामं जुल। विगत वर्षेथें बुद्ध मूर्ति खते तथा
जात्रा यात। जात्राय शहरया किसान, मजदूर तोल
तोल भजन खल, विहार विहारया श्रद्धालुपि दुगु
जुल। जुलूस शहर परिक्रमायाय सिधेका नागबहाले
थ्यने वं छगू आम सभा जुल।

दके न्हापां श्री सुमङ्गल विहार बौद्ध-संघया प्रधान

जवे लुम्बिनी वंगु स्वांया-पुन्ही खुनु लुम्बिनी कपिलवस्तुपाखे बुद्ध-मूर्ति यात्रायाना
यंका च्वंगु दृश्य। खवे जनसमाया दृश्य।

बुद्ध-पूजा, पुण्य दान एवं शान्तिपदया प्रार्थना सहित
वैशाख पुन्हीया महान समारोह समाप्त जुल।

कान्तिपुर—थन स्थानीय श्रीघः विहारे थुगुसी
नं स्वांया-पुन्ही सुथं निसें माने यात। प्रातकाल ७ बजे
वालिकापिनिगु प्रार्थना, बुद्ध-पूजा, शील प्रार्थना, भिक्षु
सुबोधानन्द द्वारा धर्म देशना जुल। अनं सच्छिन्ह
प्राहक देका धर्मोदय सभापाखें प्रकाशित जूगु निसः
सफू तथाः उत्सवया उपलक्षे धर्म सहायक चिट्ठा नं तल
गुगु स्थानीय ठंवही टोलया श्रीमती श्रद्धालु सुमनादेवी-
यात प्राप्त जुल। ६ बजे निसें शील परिषदया जरूपान

मन्त्री भिक्षु प्रज्ञारश्मि पञ्चशील प्रदान यात। अनं
श्री आशाराम शाक्यं धया बिज्यात—भीसं थ्व उत्सव
याना च्वनागु अन्ध विश्वासं मखु, केवल वसपोलया
गुण लुमंकेगु व वसपोलया पवित्र उपदेश लुमंकेगु
लागी खः। वसपोलया उपदेश खः; परस्परे रीस,
इष्यामयायगु, मनू मनूया भेद मतेगु, छम्हसिनं
मेम्हसित शोषण मयायगु।

अनं श्री मातृकाप्रसाद कोइराला जुं धै दिल—थ्व
अशान्त संसारे शान्तिया लं क्यंम्ह भगवान बुद्ध खः।
वसपोलयागु मानव मात्रे छुं भेद महु धैगु सिद्धान्त

थौंया संसारे अक्षरशः सत्य प्रतित जुयाच्वंगु दु । संसारया तमाम राष्ट्रं भगवान बुद्धया उपदेश छगू हे मात्र शान्ति व उन्नति एवं निर्वाणया लँ क्यनीगु खः धका माने याना च्वंगु दु । वेकःनं थ्व नं धयादिल— थौं नेपाले छम्हसें मेम्ह फ्वायगु आपा सिगु ज्या ज्वी धुंकल । व ज्या मयासे भगवान बुद्धया उपदेश न्यना परस्पर स्नेह व प्रेम हय्मा अले हे जक नेपाल उन्नति ज्वी ।

श्री विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालाजुं थःगु भाषणे न्यंका दिल—भीगु थ्व बुद्धया जन्म-भूमि नेपाल देश, थ्व देशे च्वनापिं भीपिं फुक नेपालीपिसं बुद्धयागु मानव-मात्र भेद मतेगु व सुयातं शोषण मयायगु सिद्धान्त ज्वना भीपिं न्ह्यव्वां वने माः ।

दके लिपा सभापतिजुं उपस्थित जूपिं फुक धर्म व शान्ति प्रेमी जनतापिन्त धन्यवाद बिया सभा विसर्जन यात ।

ललितपुर—स्थानीय श्री सुमङ्गल विहारे बुद्ध-जयन्ती महोत्सव श्रद्धालु उपासकोपासिकापिं एकत्र जुया बांलाक माने यात । सुथे शील प्रार्थना, बुद्ध-पूजा, बालिकापिनि 'वनेगु-वनेगु' धैगु प्रार्थना, धर्म देशना जुल । न्हिने परिणात्र पाठ सिधेकाः सकल श्रद्धालुपिं तारेमाम संघं आयोजनायागु जुलूसे भाग काः वन । अनं आम सभां ल्याहाँ वया सन्ध्याइले विहारे गिलान प्रत्यय-पूजा व प्रदीप-पूजा यात ।

समाचार दु स्थानीय यम्पि विहारे नं श्रद्धालुपिं मुना बांलाक बुद्ध-जयन्ती माने यात ।

भक्तपुर—थन इनाचा टोले स्थानीय मुनि विहारे विचित्र रूपं तस्वीर व्वया धूमधामं बुद्ध-जयन्ती माने यात । सुथे शील-प्रार्थना, बुद्ध-पूजा जुल अनं भिक्षु बुद्धघोष द्वारा धर्म देशना, भोजनोपरान्त परित्राण आदि जुल । बहनी नं भिक्षु रत्नज्योतिपाखें गिलान प्रत्यय-पूजासह धर्म देशना जुल । थुगुसी स्वांया-पुन्हीया थ्व

महोत्सव आयोजना यागुया श्रेय श्री भिमराज शाक्य श्री सम्यकरत्न व सकल टोल वासीपित दु ।

भौं दे, थन स्थानीय नव निर्मित चन्द्रकिर्ती विहारे बुद्ध-जयन्ती धूमधामं माने यात । सुथं निसें श्रद्धालु नर नारीपिं विहारे मुं वल । भिक्षु महापन्थ द्वारा शील प्रार्थना व बुद्ध-पूजा जुल । तदन्तर श्रामणेरे धम्मानन्द द्वारा संक्षिप्त धर्म व्याख्यान नं जुल । स्थानीय चन्दे-श्वरी जात्रा नं उखुनु हे लाःगुलिं थन स्वांया-पुन्ही भन बांलाना वन धैगु नं समाचार दु । सन्ध्याइले नं प्रदीप पूजा व पुण्यानुमोदन कार्य जुल ।

बलंबु—थन स्थानीय प्रणिधिपूर्ण महाविहारे स्वांया-पुन्ही महोत्सव बांलाक माने यात । आस पासया ग्रामवासी नगां, किपुलचा, लुब्र आदिया बाजा खल नं दुगुलिं थुगुसी थन बुद्ध-जयन्ती अभूत पूर्व रूपं जुल । सुथे प्रज्ञानन्द महास्थविर द्वारा शील प्रार्थना, धर्मदेशना जुल । अनं बुद्ध-मूर्ति यात्रा याना ग्रामवासी-पिसं अपूर्व उत्सवया सुखानन्द अनुभव यात । बहनी नं पूजा व देशना जुल अन्ते साधु ! साधु !! धाधां स्वांया-पुन्ही महोत्सव सिधेका ग्रामवासीपिं थःथःगु गामे ल्याहाँ वन ।

पः १ नं० त्रिशुली बजार—स्थानीय सुगतपुर विहारे बुद्ध-जयन्ती विगतवर्षे स्वयाः बांलाक माने यात । सुथे सकलें मुना शील-प्रार्थना, बुद्ध-पूजा यात । न्हिने ने० कां० त्रिशुली शाखाया प्रधान मन्त्री चक्रमान शाक्यजुया सभापतित्वे छगू आम सभा जुल । सभास स्थानीय श्री बेखारत्न, श्री प्रेमबहादुर शाक्य, श्री धर्मरत्न, श्री भिमप्रसाद उपाध्यायया भाषण सिधेवं सभापति आसनं भाषण जुल—यदि विश्व शान्ति याइगु गुगुं धर्म दुसा थ्व हे बौद्ध-धर्म छगू मात्र दु । उकिं थ्व हे विश्व-धर्म ज्वी फु । दके लिपा सरकारं स्वांया-पुन्ही छुट्टी व्यूगुया हर्ष प्रकट याना स्वांया-पुन्ही खुनु सारा नेपाले हिंसा बन्द याकेगु प्रस्ताव छगू नं सर्व

सम्मति पास यात। बहनी पूजा व ज्ञानमाला भजन याना बुद्ध-जयन्ती सिधेकल।

पाल्पा तान्सेन—थन स्वांया-पुन्हीखुनु आनन्द विहारे शील प्रार्थना, बुद्ध-पूजा, धर्म देशना, ज्ञानमाला भजन जुल। न्हिने श्री मथुरा प्रसाद प्रधानया सभा-पतित्वे सार्वजनिक सभा जुल। भिक्षु अश्वघोषं दके न्हापां तान्सेने थःगु मां-भाय् प्रति जुयाच्चंगु उपेक्षित भावे खेद प्रकट यात। अनं लिपा छपिसं धया विज्यात— बुद्धया सिद्धान्त खः समाजे दुगु कलंक मदेकेगु। थःगु तृष्णा क्षय यायगु। थ्व नं भीसं लुमंका तयमाः कि धर्मचक्रया अर्थ हे प्रगतिशील खः। उकिं जीवन प्रगति याना यंकेगु हे वसपोलया धर्मयात माने यानागु, सिद्धान्ते वनागु ज्वी। अनं श्री कुलमणि देवकोटां बौद्ध-धर्म व समाजया बारे कविता छपु न्यंका दिल। तदन्तर श्री अजुध्या प्रसादजुं त्रिपिटकया परिचय बियाः बुद्ध धर्मया बांलाक सरल रूपं भाषण यानादिल। अनं इन्सपेक्टर श्री रामधारी प्रसाद, श्री गोविन्द प्रसाद, श्री सूर्यलाल, श्री जगतबहादुर जोशी, श्री चिनियाका-जीया ओज पूर्ण भाषण सिधेवं सभापति सभा विसर्जन याना दिल। बहनी टक्सारं निसें भारी नक्सां बुद्ध-मूर्ति यात्रा जुल।

बुटवल—स्थानीय पद्मचैत्य विहारे बुद्ध-जयन्ती महोत्सव बांलाक माने यात। सुथे बौद्ध चरित्रानुसार बुद्ध-पूजा, धर्म देशना व दान प्रदान जुल। उपासक बोधिरत्न, रत्नमणि आदि स्थानीय धर्मप्रेमी श्रद्धालुपनिगु सहायतां बुद्ध-जयन्ती बांलाना वन।

बाग्लुंग—थन थुगुसी वैशाख पुन्हीयालागी भिक्षु अग्गधम्म काठमाण्डुं निसें थन विज्यात। सुथे शीलया अर्थ व उद्देश्यया बारे व्याख्या याना सकल नर नारीपित शील प्रार्थना याका विज्यात। अनं लिपा बुद्ध पूजा, धर्मदेशना, भोजन-पूजा जुल।

न्हिने स्थानीय विहारे भिक्षु अग्गधम्मजुया सभा-

पतित्वे आम सभा जुल। सर्व प्रथम श्री वद्रीनारायणं प्रिति गान याना दिल। अले श्री कविराज पद्म श्री वज्र, ज्ञानोदय पुस्तकालया अध्यक्ष कृष्णलाल, शा. पु. या मन्त्री श्री रामलाल, सूर्यमान, हरिप्रसाद, वद्रीनारायण, श्यामसुन्दर, डम्बरनरसिं, हेमवहादुर, कुलवहादुर, अमरकुमारपिसं थःथःगु वक्तव्य न्यंका दिल। सभापतिजुं अन्ते सभा विसर्जन यात।

बहनी ७ बजे रथ परिक्रमा 'बुद्ध-पूजा' प्रत्येक छें दीपावलि जुल। अन्ते भिक्षु अग्गधम्म व लंकाया अना-गारिक जयवर्द्धनया व्याख्यान जुल। १२ बजे चान्हे स्वांया-पुन्ही महोत्सव सम्पन्न यात।

भोजपुर—थन स्थानीय शाक्यमुनि विहारे बुद्ध-जयन्ती वंगु देथें हे बांलाक माने यात। रथ यात्राय् छात्र-संघया विश्वशान्ति नारां भोजपुर गुंजे जुल। न्हिने श्रीसाहु देववहादुरया सभापतित्वे सकल स्थानीय गण्य मान्यपिसं भाषण विल। विशेष रूपं श्री हेम वहादुर शाक्य (मन्त्री—शाक्यमुनि विहार बौद्ध-संघ), श्री ललितवहादुर प्रधान (स्थानीय हाइस्कूलया अध्यापक), श्री वासुदेव (सभापति—युवक-संघ), श्री धर्मकुमार (मन्त्री—छात्र-संघ), श्री लालधन शाक्यया नां च्वय् बह जू। अन्ते सभापतिजुं सभा विसर्जन याना दीवं प्रसाद वितरण याना स्वांया-पुन्ही महोत्सव सम्पन्न यात।

चैनपुर—पूर्व ६ नं० नेपाल—थन स्थानीय ज्ञान-माला भजन खलयापाखें आयोजना जूगु सर्वप्रथमगु स्वांया-पुन्ही महोत्सव बांलाक सम्पन्न यात। सुथे ज्ञान माला भजन, बुद्ध-पूजा जुल। तदन्तर भिक्षु शाक्यानन्द द्वारा लच्छि कनागु धर्मदेशना समाप्ति व स्वांया-पुन्ही निगू नं उपलक्ष तया सारपूर्ण धर्मदेशना जुल। अनं ज्ञान माला भजन याना सकल नर नारीपि बोधिवृक्षे लः व्यू वन। ४ बजे जुलूस चैनपुर बजारं बजारं याना बहनी आठ बजेती यथा स्थाने थ्यने वं श्री गणेश कुमार

शाक्यया सभापतित्वे छगू सार्वजनिक सभा जुल । सभास स्थानीय गण्यमान्य व युवकपिसं बौद्ध-धर्मया विषये भाषण यात ।

कालिम्पोंग—स्थानीय धर्मोदय विहारे 'स्थानीय धर्मोदय समिति' द्वारा आयोजना जूगु स्वांया-पुन्हीया महोत्सव थौने नौने स्वयाः बांलाक जुल ।

सुथे भिक्षु विवेकानन्द द्वारा बुद्ध-पूजा जुल । तदन्तर सकल उपासक उपासिकापिं भी नेपाले थाय् थासे देके वनीथें थन नं त्रिपाई विहार व तिब्बतीन गुम्बाय् पूजायाः वन ।

न्हिने ४॥ वजेती एस० डी० ओ० या सभापतित्वे छगू तःधंगु सभा जुल । बौद्ध प्रथानुसार पञ्चशील कार्य सभा शुरू जुल । सभास अनेक देशया विद्वानपिनिगु भाषण जुल । विशेष याना भिक्षु संघरक्षित, श्री दु-श्यान्त लामा, डा०

कालिपोङ्ग धर्मोदय विहारे स्वांया-पुन्ही मिटिङ्गया न्ह्यःने पाखेयागु दृश्य ।

एस० सिंह आदिपिनिगु भाषणं श्रोतागण लय् लय् ताल । बिचे बिचे श्री पी० एम० साहुया द्वारा संगीत नं जुल । तदन्तर सभापतिजुया सारपूर्ण भाषण सिधेवं श्री भाइचन्द्र प्रधानं सकल उपस्थित नर-नारी व अध्यक्षयात धन्यवाद बिया सभा विसर्जन यात ।

बहनी नं प्रदीप पूजादि याना स्वांया-पुन्हीया पवित्र महोत्सव सम्पन्न यात ।

कलकत्ता—स्थानीय कालेजस्कायर स्थित महा-बोधि सोसाइटी नं सदाथें बांलाक बुद्ध-जयन्ती माने यात । न्हिने सन्ध्याइले सेठ जुगलकिशोर विरलाया

सभापतित्वे छगू विशाल सभा जुल । सर्व प्रथम भिक्षु जिनरत्नजुं पञ्चशील बिया बिज्यात । अनं क्रमशः भिक्षु शीलभद्र, डा० नलिनकेश दत्त, श्री के० पी० खाइटन, श्री एच्० एस० घोष चौधरी आदि विद्वानपिसं भाषण बिल । बहनी नं पूजा-पाठ याना स्वांया-पुन्ही महोत्सव सिधेकल ।

समाचार दु कि स्थानीय बहुवजार स्थित धर्माङ्कुर विहार एवं स्थानीय ५, लोवर सर्कुलर रोड स्थित भवने नेपाली तामांग बुद्धिष्ठ एशोसियनया तत्वावधाने भारि पूजा-पाठ एवं मिटीङ्ग जुल ।

सिकिम—थन रंगेली बजारे विगत वर्षे स्थापित जूगु बुद्ध-पूजा कमेटीया तत्वावधाने थुगुसी नं भारि नक्सां बोधि वृक्ष क्वे चित्र व्वना ध्वजापताका व्वेका बुद्ध जयन्ती माने यात ।

पूजा सिधेका श्रीमान् मुगात्पार

पासांग छिरिगया सभापतित्वे सार्वजनिक सभा जुल । सभास श्री वैकुण्ठ राज श्रेष्ठ, श्री नरेन्द्रनरसिंह शाक्य आदिपिसं सार पूर्ण भाषण बियादिल । नाप नाप रंगेली बजारे थ्व हे रूपं प्रत्येक वर्षे बुद्ध जयन्ती माने याय्त सकसिकें सहयोग फ्वनाः बौद्धपिसं स्वांया-पुन्ही खुनु थ्व जयन्ती याय् माःगु बारे नं प्रकाश याना क्यन । अन्ते सभापति जुं धयादिल—थ्व बुद्ध कमेटीया उन्नति जुयावन धाःसा भीसं याकनं विशाल मूर्ति एवं विहार आदि नं स्थापना याय् फे । अनं सभापतिजुं सकल उपस्थित जनतापित धन्यवाद बिया सभा सिधेकल । बहनी दीप-पूजा व ज्ञानमाला भजन आदि नं जुल ।

ज्ञात जूगु दु कि कुशीनगर, सारनाथ, नौतनवा व बुद्धगयाय् नं प्रतिवर्षेणं बुद्ध-जयन्ती जुल। विशेषत थुगुसी भारते दके बांलाक भारीं बुद्धगयाय् बुद्ध-जयन्ती माने यात। थुगु दै निसं भारत सरकारं नं स्वांया-पुन्हीया छुट्टी बिया बुद्ध-जयन्तीया सम्मान यात।

धर्मोदय सभायात बुद्ध-मूर्ति दान

कलकत्ता—१० जून। स्थानीय महाबोधि सोसा-इटी मिटिंग याना थाइलायण्ड संघराजया मंत्री भिक्षु श्री विमल धर्म धर्मोदय सभाया उपसभापति भिक्षु धम्मालोक स्थविर एवं श्री साहु मणिहर्ष ज्योतियात निमन्त्रण याना बांलाम्ह लुंया तपकं तिका तःम्ह धलवट याम्ह बुद्ध-मूर्ति छम्ह प्रदान यात।

बर्माय् लुम्बिनी जिर्णोद्धारया नितिं उठे जूगु यथाश्रद्धा चन्दा

२३१ " ऊ थ्वं म्याइन " " १)	२५४ " दो सुतवती " " १)	२७६ " मौं चीए, मखेई " " १)
२३२ " छया कलेः तीलाम्ये " १)	२५५ " मौं म्या ज्वं " " १)	२७७ " दोमाया जहान भोछि " " २)
२३३ श्री दो सुचित्त मौलमिन बर्मा १)	२५६ " को तै छयों-मअुं ये " " १)	२७८ " मा चेटी " " १)
२३४ " मचारो " " १)	२५७ " कोईन्मच्ये श्वे " " २)	२७९ " दो एखें " " १)
२३५ " मघण्णचारी " " १)	२५८ " अम्याइन " " १)	२८० " ऊयूशें-दोमाले " " १)
२३६ " ऊथ्वंफे, माएच्यू " १)	२५९ " ऊ च्याते " " १)	२८१ " मए च्याइन " " १)
२३७ " म सुवण्णवती " " १)	२६० " को संये को औंची १)	२८२ " ऊ लूभा मफवाते " १)
२३८ मौं अुं जो मले " " १)	२६१ " थ्वं ई " " १)	२८३ " ऊ भाहं दो ब्वे यी " " १)
२३९ " मौं च्ये श्वे " " १)	२६२ " थ्वं च्वे मच्यं " " १)	२८४ " छया छयं ऊ " " १)
२४० " ऊ फो ह्यै-मपु " " १)	२६३ " दोबिन एच्यी " " १)	२८५ " बो श्वे " " १)
२४१ " च्यौं अमादोनु " " ५)	२६४ " ऊ सोपेसी " " १)	२८६ " एमौं " " १)
२४२ " मौं लुं-मते उ " " १)	२६५ " थ्वं शिन " " १)	२८७ " बो इन्द्र " " ५)
२४३ " दो फो " " १)	२६६ " मौं थ्वं बो " " १)	२८८ " जोतिन्द्र कुमार नाथ " " २)
२४४ " को सो म्याइन " " १)	२६७ " कोपाख्वे " " १)	२८९ " बो कोकुल बहादुर " " १)
२४५ " मौं श्वे ते " " १)	२६८ " ऊ सिन्-दोसिन " १)	२९० " राम बहादुर " " १)
२४६ " माओलाते " " १)	२६९ " प्यह्मे सियादान " १)	२९१ " बोमान बहादुर " " ३)
२४७ " दो फे " " ३)	२७० " ऊ फो म्ये " " १)	२९२ " सी, कोय " " ६)
२४८ " फयादका उतैक् " " १)	२७१ श्री अना अप्पौं मौलमिन बर्मा १)	२९३ " पालिन बन्द स्टाफ " १०)
२४९ " मौं थ्वं लहाइन " " १)	२७२ " मान्ने, ऊओ " " १)	(फुत)
२५० " मौं ब्वेतिन " " १)	२७३ " ऊभायें " " १)	
२५१ " को मौं च्यं " " १)	२७४ " मौं औंचीमपु " " १)	
२५२ श्री माया खाइन, " " १)	२७५ " दो थ्वंयी " " १)	
२५३ " ऊ मौं च्ये " " ३)		

ग्राहक दान

राष्ट्रीय गरीबी समस्या हल यायूत विनोवार्जी भूदान यज्ञ याना च्वंथें भीसं भीगु भाषा, साहित्य व धर्म उन्नतिया लागी ग्राहक दान यज्ञ यायू माला च्वंगु दु । बरू, थुकी छुं शंकायाना च्वने माःगु मदु कि ग्राहक दानं भीगु साहित्य उन्नति ज्वी मखु । थौं भीगु भाषां गुलि पत्रिका प्याहाँ वया च्वंगु दु ग्राहक कमया कारणं मद्या धैपिं सुं मदु । उकिं फुफुपिसं जन्मदिं वा मेमेगु थः यःगु उपलक्ष तयाः प्यम्ह, खुम्ह, भिम्ह, सच्चिम्ह गोम्ह फु वम्ह ग्राहक दान याना दिसं ।

ग्राहक दानं ध्येवा मदया वा मेमेगु छुं न छुं कारणं लय-पौ व्वने मखना च्वंपि, व्वनेगु तित्र अभि-लाषा दयाः नं 'छुयायू !' धया च्वंपि असहायपिन्त सहायता बीगुया नाप नाप थःगु राष्ट्रया मनूतयूत बुद्धि तिष्ण याना बीगु नं खः ।

ग्राहक दान मेमेगु दानथें आपाः माःगु दान मखु । भिम्ह प्र हत दान याना दीत स्वीतका दसा गाः । वथें सच्चिम्ह जूसा स्वसः । अथे धका थ्व दान तुच्छ ज्वी फे मखु । साहित्ययात त्यवा बीगु वा साहित्य प्रेमी अपो देकेगुलीं थुकीयात साहित्ययात जीव दान बीगु धासां ज्यू । अनं मनूतयू हृदये बुद्धवाणी दु छया बीगु जुया निरिति धर्म दान नं धायफु । बुद्धं कनाः विज्यागु दु—“सच्चदानं धम्म दानं जिनाति ।” अले थुजागु ज्यां स्वर्गे मथ्यनी धैगुला आशंका कायू माःगु हे मदु ।

स्वंगुगु ग्राहक दानया विशेषता खः कीर्ति ! छिगु नां दके न्हापां साहित्य व भाषाप्रेमीपिसं नुगःलं निसें काई । अनं छिगु सहायतां लय-पौ व्वम्हं न्हि छक छिगु नां मकासां लय छकला अवश्य काई । दके लिपा जिमिसं कायू छायाधासा छिसं जिमिसं पिकया च्वनागु लय-पौयात त्यवा जक व्यूगु मखु, अपितु उद्देश्ययात नं त्यवा व्यूगु खः । भीगु थौं तक प्याहाँ वया च्वंगु गुगुं लय-पौया उद्देश्य पत्रिका पिकया ध्येवा कमायू यायू, आजीविका यायू धैगु मखु । सकसियां छगू मात्र उद्देश्य खः फक आपा भी देशवासीपित थःगु साहित्य थम्हं म्हसीके बी, साहित्य प्रेमी अपो देके, लय लय देशवासीपिनिगु नुगः ले न्हू न्हूगु ज्ञान व शिक्षा मुनाः बी । छिगु ग्राहक दानं याना थ्व जिमिगु शुभेच्छा सफल ज्वी । अले भीगु देशे याकनं अन्धकार हटे ज्वी ।

उकिं फुफुपिं श्रद्धालु, धर्म प्रेमी, साहित्य प्रेमी, स्वदेश प्रेमीपिसं फक ग्राहक दान याना दिसं । ग्राहक दान याना दीगु इच्छा दुपिसं व्यवस्थापक “धर्मोदय” या नामे ग्राहक दानया ध्येवा व छुं थःगु मने वःगु शर्त—पौ स्वया व्वने सःथें च्वंपित बीगुला ; सर्व साधारण छुं भेद मतसे बीगुला ; प्रार्थना पौ व्यवस्था-पकं कायूगु ला, थःथायू दुकायूगु ला ; थ्व नं च्वया हया दीमाः । अनं छु उपलक्ष तया बिया दियागु खः वनं च्वयाहया दीगु असल । सुं परलोक जुया वंम्हसिगु नामं बिया दियागु जूसा संक्षिप्त विवरण नं च्वया हया दीसां ज्यू ।

थ्व पुण्य कार्य कन्हेयात धका तोता छया दी मते थौं हे व्यवस्थापक नामे पौ च्वया दिसं
—व्यवस्थापक “धर्मोदय”

४, रामजीदास, जेटिया लेन

कलकत्ता—७